

11/2007

STATSREVISORERNE

Beretning om sikring og udvikling af kvaliteten af universitetsuddannelserne

11/2007

Beretning om sikring og udvikling af kvaliteten af universitetsuddannelserne

Statsrevisorerne fremsender denne beretning med deres bemærkninger til Folketinget og vedkommende minister, jf. § 3 i lov om statsrevisorerne og § 18, stk. 1, i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

København 2008

Denne beretning til Folketinget skal behandles ifølge lov om revisionen af statens regnskaber, § 18: Statsrevisorerne fremsender med deres eventuelle bemærkninger Rigsrevisionens beretning til Folketinget og vedkommende minister.

Videnskabsministeren afgiver en redegørelse til beretningen.

Rigsrevisor afgiver et notat med bemærkninger til videnskabsministerens redegørelse.

På baggrund af ministerens redegørelse og rigsrevisors notat tager Statsrevisorerne endelig stilling til beretningen, hvilket forventes at ske i august 2008.

Videnskabsministerens redegørelse, rigsrevisors bemærkninger og Statsrevisorerne eventuelle bemærkninger samles i Statsrevisorerne Endelig betænkning over statsregnskabet, som årligt afgives til Folketinget i april måned – i dette tilfælde Endelig betænkning over statsregnskabet 2007, som afgives i 2009.

Henvendelse vedrørende
denne publikation rettes til:

Statsrevisorerne
Christiansborg
Prins Jørgens Gård 2
1240 København K
Telefon: 33 37 55 00
Fax: 33 37 59 95
E-mail: statsrevisorerne@ft.dk
Hjemmeside: www.ft.dk/statsrevisorerne

Yderligere eksemplarer kan
købes ved henvendelse til:

Schultz Information
Herstedvang 12
2620 Albertslund
Telefon: 43 63 23 00
Fax: 43 63 19 69
E-mail: schultz@schultz.dk
Hjemmeside: www.schultz.dk

ISSN 0108-3902
ISBN 978-87-7434-293-9

Statsrevisorernes bemærkning

BERETNING OM SIKRING OG UDVIKLING AF KVALITETEN AF UNIVERSITETS- UDDANNELSERNE

Uddannelsesaktiviteterne ved Danmarks 8 universiteter skal bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i samfundet. Uddannelserne skal være af højeste kvalitet og modsvare samfundets behov.

Folketinget bestemte i universitsloven fra 2003, at universiteterne løbende skal sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne. Det indebærer bl.a., at universiteterne løbende skal evaluere undervisningen og uddannelserne og inddrage de studerende, relevante aftagere, færdige kandidater og censorkorpset i kvalitetsarbejdet. Folketinget bestemte endvidere i akkrediteringsloven fra 2007, at nye og eksisterende universitetsuddannelser skal akkrediteres af den uafhængige Akkrediteringsinstitution for videregående uddannelser.

Beretningen viser, at Videnskabsministeriet og universiteterne bør arbejde mere målrettet og helhedsorienteret med sikring og udvikling af kvaliteten i universitetsuddannelserne.

Statsrevisorerne finder det mindre tilfredsstillende:

- At Videnskabsministeriet ikke har sikret en tilstrækkelig udmøntning af universitetslovens bestemmelser om, at de udviklingskontrakter, som universiteterne indgår med videnskabsministeren, indeholder mål for universiteternes kvalitetsarbejde, planer for evalueringer mv.
- At Videnskabsministeriet ikke har tilvejebragt præcise og klare rammer for universiteternes kvalitetsarbejde. Herved er universiteterne blevet usikre på, hvad den nye uddannelsesakkreditering betyder for det øvrige kvalitetsarbejde, herunder de lovpligtige uddannelsesevalueringer.
- At universiteterne kun i meget begrænset omfang har planlagt eller gennemført evalueringer af hele uddannelsesforløb i perioden 2003-2007.

Statsrevisorerne hilser med tilfredshed, at der i beretningen er samlet en række eksempler på, hvordan kvalitetsarbejdet kan udføres – til inspiration for Videnskabsministeriets og universiteternes fortsatte indsats.

Statsrevisorerne,
den 9. april 2008

*Peder Larsen
Henrik Thorup
Helge Adam Møller
Svend Erik Hovmand
Mogens Lykketoft
Manu Sareen*

Beretning til Statsrevisorerne om sikring og udvikling af kvaliteten af universitetsuddannelserne

Rigsrevisionen afgiver hermed denne beretning til Statsrevisorerne i henhold til § 17, stk. 2, i rigsrevisorloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 3 af 7. januar 1997 som ændret ved lov nr. 590 af 13. juni 2006. Beretningen vedrører finanslovens § 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Indholdsfortegnelse

I.	Introduktion og resultater	1
II.	Indledning	5
	A. Baggrund	5
	B. Formål.....	10
	C. Afgrænsning.....	10
	D. Metode.....	11
III.	Universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet	12
	A. Uddannelsesevalueringer	13
	B. Enkeltstående evalueringsaktiviteter	15
IV.	Universiteternes centrale rammer for kvalitetsarbejdet.....	26
	A. Universiteternes udviklingskontrakter	27
	B. Kvalitetspolitik med retningslinjer for kvalitetsarbejdet.....	29
V.	Videnskabsministeriets understøttelse af universiteternes kvalitetsarbejde	31
	A. Udviklingskontrakterne.....	32
	B. Regler om kvalitetsudvikling	34
	C. Videnskabsministeriets øvrige initiativer	35
VI.	Inspiration til kvalitetsarbejdet.....	36
	A. Eksempler på løbende overvågning af uddannelsen.....	37
	B. Eksempler på uddannelsesevaluering	39
	C. Eksempel på organisering af kvalitetsarbejdet	42

I. Introduktion og resultater

1. I denne beretning afreporterer Rigsrevisionen undersøgelsen af, hvordan Danmarks 8 universiteter sikrer og udvikler kvaliteten af deres bachelor- og kandidatuddannelser samt Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings (Videnskabsministeriet) rolle i relation hertil. Rigsrevisionen har gennemført undersøgelsen af egen drift og igangsatte den i marts 2007.

2. Rigsrevisionen har undersøgt universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet, fordi vækst og velfærd i dag kædes sammen med uddannelser i verdensklasse. Dvs. at uddannelserne til stadighed skal være af højeste kvalitet og relevante for samfundets behov. Rigsrevisionen har derfor undersøgt, hvordan universiteterne sikrer og udvikler kvaliteten af deres uddannelser, og hvordan Videnskabsministeriet understøtter dette arbejde.

3. En forudsætning for, at universitetsuddannelserne til stadighed er relevante for samfundets behov og er af højeste kvalitet, er, at universiteterne arbejder målrettet, velovervejet og helhedsorienteret med at sikre og udvikle kvaliteten af deres uddannelser. Dette indebærer, at universiteterne skal tage stilling til, hvilken kvalitet uddannelserne skal have, og gøre sig klart, hvordan de vil opnå denne kvalitet.

4. Det er universiteternes ansvar løbende at overvåge kvaliteten af deres uddannelser. Ifølge universitetsloven fra 2003 skal universiteternes kvalitetsarbejde baseres på systematisk og vedvarende evaluering af uddannelser og undervisning – uden dog at fastlåse kvalitetsbegrebet ved at indføre "statsautoriserede" evalueringsformer. Universiteterne skal inddrage relevante aftagere, færdige kandidater (dimittender) og censorinstitutionen i kvalitetsarbejdet for at sikre, at uddannelsernes indhold svarer til samfundets behov.

5. Universiteternes udviklingskontrakter er et centralt instrument i kvalitetsarbejdet – både internt på universitetet og i universitetets relation til Videnskabsministeriet. Udviklingskontrakterne har derfor en central placering i denne undersøgelse. Universitetsloven regulerer udviklingskontrakternes indhold i forhold til kvalitetsarbejdet. Kontrakterne skal bl.a. indeholde planer for evalueringer og opfølgninger på evalueringer mv., og kontrakternes indhold skal godkendes af videnskabsministeren. I forbindelse med undersøgelsen har kravene til indholdet om kvalitetsarbejdet i udviklingskontrakterne været drøftet indgående med Videnskabsministeriet. Rigsrevisionen er enig med Videnskabsministeriet i, at udviklingskontrakterne er strategiske dokumenter for universiteternes virksomhed og ikke skal indeholde detaljerede manualer og facitlister.

6. Rigsrevisionen har undersøgt, *hvordan* universiteterne arbejder med uddannelseskvaliteten og ikke, *hvad* kvalitet i uddannelserne er. Formålet med undersøgelsen er at belyse og vurdere, om kvalitetsarbejdet sker på tilfredsstillende vis.

Formålet er undersøgt ved at besvare følgende 3 spørgsmål:

- Arbejder universiteterne på tilfredsstillende vis med at sikre og udvikle kvaliteten af undervisning og uddannelser? (kap. III).
- Understøtter universiteternes centrale rammer kvalitetsarbejdet i relation til undervisning og uddannelser? (kap. IV).
- Understøtter Videnskabsministeriet på tilfredsstillende vis universiteternes kvalitetsarbejde? (kap. V).

7. Beretningen afsluttes med et kapitel, hvor Rigsrevisionen har udvalgt en række eksempler på, hvordan universiteterne har tilrettelagt kvalitetsarbejdet. Eksemplerne kan tjene som inspiration til universiteternes fremtidige kvalitetsarbejde.

8. Undersøgelsen dækker perioden fra universitetslovens ikrafttrædelse i juni 2003 og frem til udgangen af 2007.

UNDERSØGELSENS RESULTATER

Det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at universiteterne frem over både kan og bør arbejde mere målrettet og helhedsorienteret med kvaliteten i uddannelserne. Videnskabsministeriet bør understøtte, at universiteterne får en mere helhedsorienteret tilgang til kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet.

Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at universiteterne gennemfører en række aktiviteter med det formål at vurdere og justere enkeltdele i uddannelserne, særligt undervisningen. Disse aktiviteter skaber dog ikke et dækkende grundlag for at vurdere og synliggøre kvaliteten af de samlede uddannelsesforløb. Hverken universiteterne eller Videnskabsministeriet har i tilstrækkelig grad understøttet kvalitetsarbejdet.

Rigsrevisionen har som opfølgning på undersøgelsens resultater og anbefalinger valgt en række eksempler på aktiviteter, som universiteterne kan bruge som inspiration til det videre arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten i uddannelserne.

Denne samlede vurdering er baseret på følgende:

Universiteternes kvalitetsarbejde er i altovervejende grad lagt an på at evaluere forskellige delelementer af uddannelserne og mangler det sammenhængende perspektiv på *hele* uddannelsesforløb. Universiteterne kan med fordel bruge censorinstitutionen, aftagere og dimittender mere aktivt i kvalitetsarbejdet.

- Universiteterne har ikke planlagt eller iværksat eksterne evalueringer af hele uddannelser i perioden 2003-2007, og universiteterne har kun i meget begrænset omfang selv gennemført evalueringer af hele uddannelser. Der hersker på universiteterne usikkerhed om krav til form og indhold i uddannelsesevalueringer, samt hvem der har ansvar for at gennemføre evalueringerne.
- Indførelsen af uddannelsesakkreditering i 2007 har sat den eksterne kvalitetssikring i system. Men det er Rigsrevisionens vurdering, at akkreditering ikke erstatter det interne arbejde med at udvikle kvaliteten af uddannelserne. Derfor bør universiteterne også selv evaluere uddannelserne med jævne mellemrum.

- Universiteterne evaluerer regelmæssigt undervisningen. Lave svarprocenter underminerer dog på mange uddannelser værdien af de studerendes evalueringer af undervisningen. Rigsrevisionen vurderer, at universiteterne kan bruge færre kræfter på undervisningsevalueringer. Derimod bør universiteterne styrke kontakten til underviserne som opfølgning på undervisningsevalueringerne.
- Universiteterne indsamler information om kvaliteten af undervisning og uddannelse fra studerende, undervisere, relevante aftagere og dimittender samt censorinstitutionen. En væsentlig del af studierne indsamler dog ikke systematisk information om uddannelsernes kvalitet fra censorinstitutionen.
- Universiteterne anvender den indsamlede information fra interessenterne i deres kvalitetsarbejde, men input fra studerende og undervisere vægtes meget højere end input fra øvrige interessenter, særligt på nogle universiteter. Universiteterne bør inddrage input fra censorer, dimittender og aftagere mere aktivt i kvalitetsarbejdet.
- Universiteterne bør systematisk sammenholde deres input til kvalitetsarbejdet for at skabe et bedre grundlag for at vurdere, om uddannelserne til stadighed er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

Universiteternes centrale rammer bør i højere grad understøtte, at kvaliteten af uddannelserne løbende sikres og udvikles. Universiteterne kan med fordel rette kvalitetsarbejdet mere mod hele uddannelsesforløb.

- Universiteterne har i deres udviklingskontrakter strategiske målsætninger for kvalitetsarbejdet, mens det er meget sparsomt med planer for evaluering og opfølgning herpå. Kontrakterne har dog udviklet sig, og i de seneste kontrakter er der flere planer for evaluering af undervisning, mens universiteterne generelt stadig ikke forpligter sig til at gennemføre evalueringer af hele uddannelsesforløb. Det er Rigsrevisionens vurdering, at udviklingskontrakterne i højere grad bør indeholde operationelle målsætninger for indholdet i kvalitetsarbejdet med særligt blik på *helheden* i uddannelserne.
- 3 universiteter har politikker med tilhørende retningslinjer for kvalitetsarbejdet inden for uddannelsesområdet. Rigsrevisionen vurderer, at alle universiteterne med fordel kan formulere politikker eller retningslinjer for deres kvalitetsarbejde. Politikkerne bør understøtte, at universiteterne løbende har fokus på hele uddannelsesforløb og systematisk inddrager censorer, aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet.

Videnskabsministeriet bør i højere grad understøtte, at universiteterne arbejder helhedsorienteret med at sikre og udvikle kvaliteten af deres uddannelser. Ministeriet bør særligt via udviklingskontrakterne understøtte, at universiteterne arbejder mere målrettet med kvaliteten af hele uddannelsesforløb.

- Videnskabsministeriet har taget en række initiativer for at sikre, at udviklingskontrakterne har det rette indhold. Men initiativerne har ikke været tilstrækkelige til, at universiteterne i udviklingskontrakterne forpligtes til at gennemføre fx uddannelsesevalueringer. Det er derfor Rigsrevisionens vurdering, at Videnskabsministeriet bør forstærke sine bestræbelser på, at udviklingskontrakterne får det rette indhold om kvalitetsarbejdet.

- Rigsrevisionen anbefaler, at Videnskabsministeriet orienterer Folketinget om indholdet i udviklingskontrakterne i relation til kvalitetsarbejdet. Det kunne fx være i den redegørelse for universiteternes udvikling, som ministeriet skal afgive i forbindelse med indgåelsen af nye udviklingskontrakter.
- Videnskabsministeriet har ikke udstedt generelle regler om kvalitetsudvikling og dermed præciseret rammerne for de lovpligtige evalueringsaktiviteter mv. Hjemlen til at udstede regler for kvalitetsudvikling er udgået i april 2007. Rigsrevisionen vurderer, at en præcisering af rammerne kunne have fremmet kvalitetsarbejdet på universiteterne, fx brugen af uddannelsesevalueringer.
- Rigsrevisionen anbefaler, at Videnskabsministeriet gør det klart for universiteterne, hvordan universitetslovens krav til kvalitetsarbejdet spiller sammen med kravene til uddannelsesakkreditering. Videnskabsministeriet bør desuden bidrage til en mere effektiv deling af viden om, hvordan kvalitetsarbejdet kan tilrettelægges, så det samlede kvalitetssystem bliver velovervejet, målrettet og helhedsorienteret.
- Videnskabsministeriet har med flere initiativer, fx kvalifikationsnøglen, auditeringer mv., bidraget til universiteternes kvalitetsarbejde. Rigsrevisionen vurderer dog, at initiativerne ikke i tilstrækkelig grad har bidraget til et sammenhængende helhedsorienteret kvalitetsarbejde.

II. Indledning

A. Baggrund

9. I denne beretning afregner Rigsrevisionen undersøgelsen af, hvordan Danmarks 8 universiteter sikrer og udvikler kvaliteten af deres bachelor- og kandidatuddannelser samt Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings (Videnskabsministeriet) rolle i relation hertil. Rigsrevisionen har gennemført undersøgelsen af egen drift og igangsatte den i marts 2007.

10. Rigsrevisionen har undersøgt universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet, fordi vækst og velfærd i dag kædes sammen med uddannelser i verdensklasse. Dvs. at uddannelserne til stadighed skal være af højeste kvalitet og relevante for samfundets behov.

11. Det overordnede udgangspunkt for undersøgelsen er, at universiteternes kvalitetsarbejde skal være en fortløbende proces. Kvalitetsarbejdet skal samtidig være en overkommelig opgave, hvor universiteterne bruger kræfterne hensigtsmæssigt i forhold til at sikre og udvikle uddannelsers kvalitet. Kvalitetsarbejdet skal også have den rette balance mellem sikring (kontrol) og udvikling af uddannelserne. Kvalitetsarbejdet skal derfor være gennemtænkt, målrettet og have blik for både kvaliteten af uddannelsens enkelte dele (fx i form af undervisningen i det enkelte fag) og hele den sammenhængende uddannelse.

12. Et gennemtænkt, målrettet og balanceret kvalitetsarbejde kræver efter Rigsrevisionens opfattelse flere forhold. Universiteterne skal først og fremmest tage stilling til, hvilken kvalitet uddannelserne skal have. Dernæst er det væsentligt, at universiteterne gør sig klart, hvem der ligger inde med relevant viden om uddannelsen, og hvordan denne viden indsamles og benyttes til at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne.

13. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har defineret begrebet *kvalitetsarbejde* nærmere. Denne definition fremgår af boks 1.

BOKS 1. HVAD ER KVALITETSARBEJDE?

Kvalitetsarbejde er det arbejde, som universitetet udfører for at sikre og udvikle kvaliteten af sine kerneaktiviteter og resultater. Det kan udtrykkes både i dokumenter og i aktiviteter. Kvalitetsarbejde kan inkludere strategier og strategisk arbejde, målsætninger, planer og planlægning, organisationsformer, metoder, procedurer mv. samt implementering af disse. Kvalitetsarbejde er et begreb, der inkluderer både kvalitetsudvikling og kvalitetssikring.

Kvalitetsarbejde kan organiseres og implementeres på forskellig måde. Det kan variere afhængigt af det enkelte universitets organisation, strategiske mål, procedurer, prioriteter og lokale traditioner. Kvalitetsarbejde kan inkludere arbejde på alle niveauer, fx i undervisningssituationer, studienævn, institutter, fakulteter, administrative eller akademiske organer, ledelse eller bestyrelse.

Kilde: EVA. Audit of the Danish University of Pharmaceutical Science. 2006. Rigsrevisionens oversættelse.

14. Boks 1 viser, at kvalitetsarbejde indeholder både kvalitetssikring og kvalitetsudvikling. Kvalitetsarbejdet kan foregå på mange forskellige måder og omfatte forskellige dele af det enkelte universitet. I EVA's forståelse retter kvalitetsarbejdet sig mod universitetets kerneaktiviteter og resultater, dvs. både forskning og uddannelse. I denne beretning er fokus rettet alene mod kvalitetsarbejdet i relation til universiteternes uddannelser.

a. Rammer for kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet

15. Rammerne for kvalitetsarbejdet består af lovgivning for både universiteternes interne kvalitetssikring og -udvikling af uddannelserne og den eksterne kvalitetssikring via uddannelsesakkrediteringer.

16. Kvalitetsarbejdet er reguleret af universitetsloven (jf. lov nr. 403 af 28. maj 2003 om universiteter med senere ændringer) og akkrediteringsloven (jf. lov nr. 294 af 27. marts 2007 om Akkrediteringsinstitutionen). Også de europæiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring af videregående uddannelse (ENQA-standarderne) udgør en vigtig ramme for universiteternes kvalitetsarbejde. I det følgende afsnit vil indholdet om kvalitetsarbejdet på universiteternes uddannelsesområde i universitetsloven, akkrediteringsloven og ENQA-standarderne blive præsenteret.

Universitetslovens indhold om universiteternes kvalitetsarbejde

17. I universitetsloven fra 2003 fastslår Folketinget, at universiteterne løbende skal overvåge kvaliteten af deres uddannelser. Ifølge bemærkningerne har loven til hensigt at præcisere og skærpe universiteternes pligt til systematisk og vedvarende at kvalitetssikre og kvalitetsudvikle deres uddannelser. Universitetsloven vægter universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet meget højt og peger på en række forhold, der skal sikre, at universiteterne løfter opgaven med at arbejde målrettet med uddannelsernes kvalitet.

18. Lovgrundlaget for universiteternes kvalitetsarbejde fremgår af boks 2 i form af uddrag fra universitetsloven med bemærkninger samt betænkning over forslag til lov om universiteter (afgivet den 10. april 2003 af Udvalget for Videnskab og Teknologi).

BOKS 2. UDDRAG FRA LOVGRUNDLAGET OM UNIVERSITETERNES INTERNE KVALITETSARBEJDE PÅ UDDANNELSESOMRÅDET

Instrumenter i kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet

Universiteterne har, jf. *de almindelige bemærkninger*, pligt til at:

- iværksætte undervisnings-, uddannelses- og turnusevalueringer
- inddrage relevante aftagere og færdige kandidater i forbindelse med evalueringer og udvikling af uddannelsernes indhold
- inddrage de studerende i kvalitetsudvikling og opfølgning på evalueringer
- oprette landsdækkende censorkorps, der fungerer som kvalitetssikringsmekanisme.

Af *betænkningen* fremgår det af svaret på spørgsmål 5, at: "Lovforslaget [...] peger på en bred vifte af instrumenter, som der i ind- og udland har været gode erfaringer med [...]"

Det er således ikke hensigten med lovforslaget at indføre stive evalueringssystemer baseret på et bestemt antal "statsautoriserede" evalueringsformer, der låser kvalitetsbegrebet fast."

Ansvar for at benytte instrumenterne

Dekan, institutleder og studienævn/studieledere på universiteterne har ansvaret for at benytte instrumenterne i kvalitetsarbejdet, jf. §§ 16-18 og *bemærkningerne*.

Kvalitetsarbejdet i udviklingskontrakterne

Rektor igangsætter arbejdet med udviklingskontrakten, som herefter fastlægges af bestyrelsen efter åben drøftelse på universitetet og indgås med ministeren. Udviklingskontrakten er ikke juridisk bindende jf. *bemærkningerne til § 10, stk. 8*. Af *bemærkningerne* fremgår det endvidere, at universiteterne skal definere operative målsætninger for det interne kvalitetsarbejde i deres udviklingskontrakt.

Det uddybes i *de almindelige bemærkninger (og gentages i bemærkningerne til § 10, stk. 8)*, at: "Evalueringer og planer for opfølgning skal fremgå af universiteternes udviklingskontrakter, som godkendes af ministeren. Opfølgning på evalueringer skal fremgå af universiteternes afrapportering af udviklingskontrakter. Universiteterne fastlægger i deres udviklingskontrakter evalueringsform og -hyppighed. Universiteterne skal endvidere i udviklingskontrakterne fastsætte klare, forpligtende retningslinjer for valg af evalueringsorganisation til turnusevalueringer."

Af *betænkningen* fremgår det af svaret til spørgsmål 28, at: "De kvalitative og kvantitative målsætninger og indikatorer i den enkelte udviklingskontrakt forventes fastsat i en dialog mellem ministeriet og det enkelte universitet med henblik på en gensidig forpligtigelse til at opnå en tilfredsstillende målopfyldelse."

Regler om kvalitetsudvikling

Videnskabsministeren har mulighed for at udstede nærmere regler om kvalitetsudvikling, jf. § 8. (Denne bemyndigelse udgik pr. 1. april 2007 som følge af lov om en akkrediteringsinstitution for videregående uddannelser).

Kilde: Universitetsloven med bemærkninger og betænkning over forslag til lov om universiteter.

19. Boks 2 viser, at universiteterne ifølge lovgrundlaget skal benytte flere instrumenter i deres kvalitetsarbejde. Evalueringer af undervisning og uddannelse er fremhævet som helt centrale instrumenter i kvalitetsarbejdet, dog uden at kvalitetsbegrebet fastlåses via bestemte, centralt fastlagte evalueringsmetoder. Loven placerer ansvaret for at gennemføre evalueringer mv. hos aktører i universitetsregi tæt på uddannelserne. Herudover præciseres det i lovgrundlaget, at de udviklingskontrakter, som universiteterne indgår med videnskabsministeren, skal indeholde målsætninger for universiteternes kvalitetsarbejde samt planer for evaluering af uddannelse mv. Endelig bemyndiges videnskabsministeren til at udstede regler om kvalitetsudvikling.

20. Formålet med denne række initiativer er, at universiteterne systematisk og vedvarende skal kvalitetssikre og kvalitetsudvikle deres uddannelser. Universiteterne har ansvaret for kvalitetsarbejdet, og det er derfor op til det enkelte universitet selv at planlægge og udføre kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet. Universiteterne skal dog benytte udvalgte instru-

menter i kvalitetsarbejdet, fx evalueringer af undervisning og uddannelse. EVA kan derudover igangsætte evalueringer af universiteternes uddannelser efter drøftelse med videnskabsministeren.

Akkrediteringsloven

21. Mens universitetsloven regulerer universiteternes *interne* kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet, sker den *eksterne* kvalitetssikring (kontrol) af universiteternes uddannelser i form af akkreditering.

22. Folketinget vedtog i 2007, at den eksterne kvalitetssikring på uddannelsesområdet fremover skal ske ved, at alle nye og eksisterende universitetsuddannelser skal akkrediteres af den uafhængige Akkrediteringsinstitution for videregående uddannelser. Nye uddannelser akkrediteres inden godkendelse, og eksisterende uddannelser akkrediteres cyklisk (rullende). Akkreditering foregår ved, at Akkrediteringsinstitutionen foretager en faglig vurdering af, om en uddannelse opfylder de kriterier for kvalitet og relevans, der følger af akkrediteringsloven og tilhørende bekendtgørelse (jf. bekendtgørelse nr. 1030 af 22. august 2007 om kriterier for universitetsuddannelsers relevans og kvalitet mv.).

23. Akkrediteringen af uddannelserne erstatter Videnskabsministeriets godkendelse af nye universitetsuddannelser. Universitetslovens krav til det interne kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet, herunder brugen af evalueringer, er ikke ændret som følge af, at uddannelserne nu skal akkrediteres.

24. Universiteternes interne kvalitetsarbejde er en nødvendig forudsætning for akkreditering. Dels skal kvaliteten af uddannelserne løbende udvikles, så uddannelserne til stadighed lever op til de kvalitets- og relevanskrav, som akkrediteringen baseres på. Dels er det et kriterium for at opnå akkreditering, at uddannelserne på tilfredsstillende vis indgår i universiteternes interne system til løbende kvalitetssikring af uddannelserne. Universiteternes interne kvalitetssikringssystem skal ifølge bekendtgørelse om kriterier for universitetsuddannelsers relevans og kvalitet mv. leve op til ENQA-standarderne.

ENQA-standarderne

25. ENQA-standarderne er en række europæiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring af videregående uddannelse, som er udarbejdet af The European Association for Quality Assurance in Higher Education i forbindelse med Bologna-samarbejdet. Danmark tilsluttede sig standarderne i 2005. ENQA-standarderne består bl.a. af en del, der vedrører universiteternes interne kvalitetssystem. Flere af standarderne for den interne kvalitetssikring af uddannelserne var allerede en del af det danske regelgrundlag for universitetsuddannelserne, bl.a. universitetsloven, ved tiltrædelsen af ENQA-standarderne i 2005. Det drejer sig fx om de standarder, der retter sig mod kontrol og regelmæssig evaluering af uddannelser og grader, adgang (optag) af studerende, bedømmelse af studerende, kvalitetssikring af undervisere samt offentlig information om uddannelser og akademiske grader.

26. Andre af ENQA-standarderne har ikke indgået i den danske lovgivning på universitetsområdet før implementeringen via bekendtgørelse om kriterier for universitetsuddannelsers relevans og kvalitet mv. i august 2007. Det gælder fx standarden om, at universiteterne skal have politikker, procedurer og strategier for kvalitetsarbejdet på universitetet, og standarden om, at universiteterne skal sikre, at de indsamler, analyserer og bruger relevant information til at styre deres uddannelser og andre aktiviteter effektivt. Universiteterne er nu forpligtet til at lade disse standarder indgå i deres kvalitetssikringssystem.

Beretningens fokus på kvalitetsarbejde

27. Som det fremgår af de ovenstående afsnit, kan universiteternes kvalitetsarbejde bestå af forskellige aktiviteter og dokumenter. En række af disse aktiviteter er reguleret via universitetsloven, akkrediteringsloven, ENQA-standarderne og andre bestemmelser.

28. Denne beretning analyserer hovedsageligt universiteternes interne kvalitetsarbejde med udgangspunkt i de instrumenter, som universitetsloven peger på. Det drejer sig fx om brugen af evalueringer af undervisning og uddannelse, inddragelse af interessenter og målsætninger for kvalitetsarbejdet i udviklingskontrakterne. Derudover analyseres universiteternes brug af politikker og procedurer for kvalitetsarbejdet.

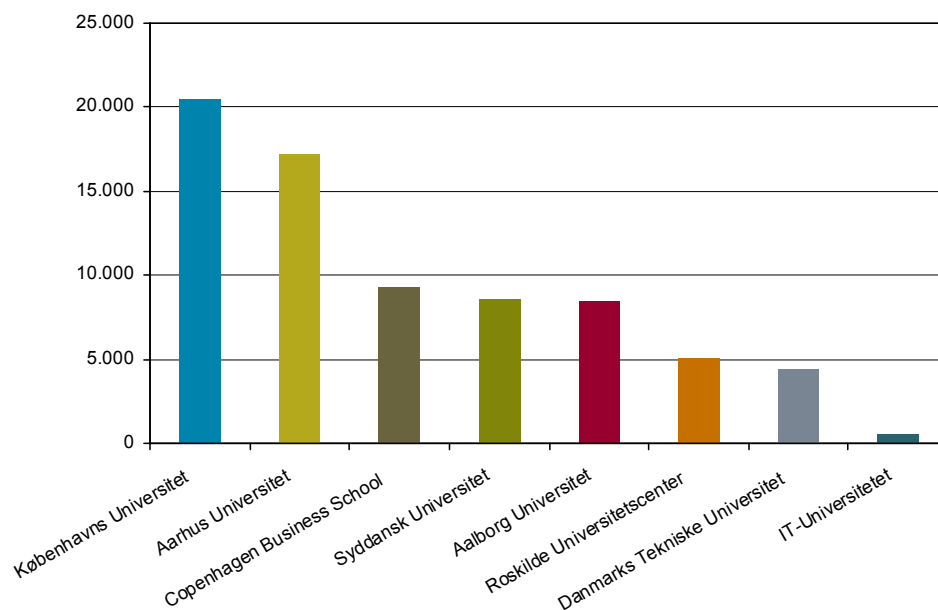
29. Fokus på netop disse instrumenter er begrundet i, at de kan indgå i et målrettet, helhedsorienteret og udviklende internt kvalitetsarbejde på universiteterne. Samtidig ligger brugen af instrumenterne bl.a. til grund for fremtidig akkreditering af uddannelserne.

BOKS 3. FAKTA OM UNIVERSITETSSEKTOREN

Danmark har 8 universiteter: Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Copenhagen Business School, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet, Roskilde Universitetscenter, Danmarks Tekniske Universitet og IT-Universitetet. Tilsammen udbyder universiteterne ca. 800 bachelor- og kandidatuddannelser.

Universitetets bestyrelse er den øverste myndighed, og rektor varetager universitetets daglige ledelse. Universitetets dekaner varetager typisk ledelsen af de enkelte hovedområder/fakulteter. Forskning og undervisning foregår normalt på institutter, der ledes af en institutleder. Til uddannelserne er der knyttet et studienævn og en studieleder.

Antal bachelor- og kandidatstuderende ved universiteterne, 2008

Kilde: Forslag til finansloven for 2008.

Det samlede antal helårsstuderende på universiteterne er steget fra ca. 60.000 i 2001 til ca. 74.000 i 2008. Københavns Universitet har ca. 20.500 årsstuderende i 2008 og dermed flest studerende. IT-Universitetet har med godt 500 årsstuderende det mindste antal studerende.

Det økonomiske tilskud til universiteternes bachelor- og kandidatuddannelser er i 2008 på ca. 4,5 mia. kr., jf. forslag til finansloven for 2008. Hertil kommer udgifterne til uddannelsesstøtte (SU).

B. Formål

30. Formålet med undersøgelsen er at belyse og vurdere, om kvalitetsarbejdet i relation til universitetsuddannelserne sker på tilfredsstillende vis. Formålet er undersøgt ved at besvare følgende 3 spørgsmål:

- Arbejder universiteterne på tilfredsstillende vis med at sikre og udvikle kvaliteten af undervisning og uddannelser? (kap. III).
- Understøtter universiteternes centrale rammer kvalitetsarbejdet i relation til undervisning og uddannelser? (kap. IV).
- Understøtter Videnskabsministeriet på tilfredsstillende vis universiteternes kvalitetsarbejde? (kap. V).

31. De 3 spørgsmål omhandler de organisatoriske niveauer, som ifølge universitsloven skal involveres for at sikre, at kvalitetsarbejdet er systematisk og vedvarende. Det gælder:

- *Studieniveauet.* Her har Rigsrevisionen undersøgt, om og hvordan universiteterne (studierne) arbejder med at evaluere og kvalitetsudvikle uddannelserne.
- *Universitetsniveauet.* Her har Rigsrevisionen undersøgt, hvordan universiteternes centrale rammer i form af udviklingskontrakter og politikker for kvalitetsarbejdet understøtter kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet.
- *Det ministerielle niveau.* Rigsrevisionen har her undersøgt, om Videnskabsministeriet har understøttet universiteternes kvalitetsarbejde dels ved indgåelsen af universiteternes udviklingskontrakter, dels ved at udstede konkrete rammer for kvalitetsarbejdet på universiteterne.

32. Beretningen afsluttes med et kapitel, hvor Rigsrevisionen har udvalgt en række eksempler på, hvordan universiteterne har tilrettelagt kvalitetsarbejdet. Eksemplerne kan tjene som inspiration til universiteternes fremtidige kvalitetsarbejde.

C. Afgrænsning

33. Denne undersøgelse har fokus på, *hvordan* universiteterne arbejder for at sikre og udvikle kvaliteten med særligt henblik på de aktiviteter, som universiteterne har pligt til at gennemføre i henhold til universitsloven, jf. afsnit II.A.a. Undersøgelsen omhandler ikke, *hvad* kvalitet i uddannelserne er.

34. Undersøgelsen omfatter de 8 nuværende universiteter. I undersøgelsesperioden har der været yderligere 4 universiteter (Danmarks Farmaceutisk Universitet, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, Danmarks Pædagogiske Universitet og Handelshøjskolen i Århus). Disse universiteter blev i 2007 fusioneret med de nuværende universiteter.

35. Universiteternes virke består af 2 kerneområder: uddannelse og forskning. Uddannelser på universitetsområdet i Danmark er forskningsbaserede. Denne undersøgelse handler alene om kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet. Det undersøges ikke, hvordan eller i hvilken grad uddannelse eller undervisning er forskningsbaseret.

36. Universiteterne udbyder en vifte af uddannelser. Denne undersøgelse fokuserer alene på bachelor- og kandidatuddannelserne (heltidsuddannelserne) og omfatter udelukkende uddannelser inden for Videnskabsministeriets ressort.

37. Undersøgelsen dækker perioden fra 2003, hvor den seneste universitslov trådte i kraft, og frem til undersøgelsens afslutning ultimo 2007.

Studier: Det praktiske arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne gennemføres af det studienævn og den studieleder, som den enkelte uddannelse hører under. Studier bruges som samlet betegnelse for studienævn og studieleder.

Bachelor- og kandidatuddannelser er forskningsbaserede heltidsuddannelser, der kvalificerer den studerende til selvstændigt at varetage erhvervsfunktioner på baggrund af kundskaber og metodiske færdigheder inden for et eller flere fagområder.

D. Metode

38. Alle universiteter i Danmark er omfattet af undersøgelsen for at opnå et generelt og tværgående billede af karakteren af det kvalitetsarbejde, der udføres på universiteternes uddannelsesområde.

39. Undersøgelsens datagrundlag består af dokumenter fra Videnskabsministeriet og universiteterne, interviews/besøg på samtlige universiteter og spørgeskema til samtlige studieledere samt studieture til England og Sverige.

40. Rigsrevisionen har gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt alle studieledere ved universiteterne. Studielederne har i spørgeskemaet besvaret en række spørgsmål om indholdet i og hyppigheden af forskellige aktiviteter i relation til at sikre og udvikle kvaliteten af undervisningen og uddannelserne. Spørgeskemaet har desuden omfattet spørgsmål, der belyser studieledernes opfattelse af værdien af forskellige elementer i kvalitetsarbejdet. Spørgeskemaet er udarbejdet af Rigsrevisionen, men drøftet med og pilottestet af udvalgte studieledere.

41. 200 studieledere har besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til 90 % af studieledere for bachelor- og kandidatuddannelserne på universiteterne. Godt halvdelen af studielederne er studieleder for flere uddannelser. Disse studieledere er blevet bedt om at besvare spørgeskemaet ud fra deres kendskab til den uddannelse, som de har været studieleder for i længst tid. Spørgeskemaundersøgelsens resultater dækker ¼ af alle ca. 800 bachelor- og kandidatuddannelser. Rigsrevisionen har testet repræsentativiteten i undersøgelsen og kan konstatere, at fordelingen mellem bachelor- og kandidatuddannelser er repræsentativ, mens meget små uddannelser er underrepræsenteret i undersøgelsen. Svarprocenten på de enkelte universiteter ligger mellem 82 % og 92 %.

42. Rigsrevisionen har besøgt alle universiteter og gennemført interviews med personer med tilknytning til kvalitetsarbejdet. I alt er der gennemført omkring 45 interviews. Der er gennemført interviews med fx prorektorer, dekaner og administrativt personale for at belyse universiteternes centrale rammer for kvalitetsarbejdet inden for uddannelsesområdet, fx politikker og strategier mv. Endvidere har Rigsrevisionen på universiteterne samlet set interviewet 1 prorektor, 10 dekaner og 23 studieledere med det formål at belyse den praktiske udførelse af kvalitetsarbejdet. Disse interviews har været en vigtig forudsætning for udarbejdelsen af spørgeskemaet, ligesom interviewene er blevet brugt til at supplere og nuancere resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen.

43. Undersøgelsen bygger desuden på en række dokumenter. Det drejer sig fx om samtlige universiteters udviklingskontrakter og vedtægter, materiale om universiteternes kvalitetsarbejde i form af udvalgte undersøgelser fra EVA og universiteternes egne redegørelser til Rigsrevisionen om deres kvalitetsarbejde samt materiale fra Videnskabsministeriet om ministeriets understøttelse af universiteternes kvalitetsarbejde.

44. For at perspektivere undersøgelsen har Rigsrevisionen besøgt universiteter i England og Sverige samt Quality Assurance Agency og Høgskoleverket, som løser myndigheds- og kvalitetssikringsopgaver på universitetsområdet i henholdsvis England og Sverige.

III. Universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet

RIGSREVISIONENS BEMÆRKNINGER

Universiteternes kvalitetsarbejde er i altovervejende grad lagt an på at evaluere forskellige delelementer af uddannelserne og mangler det sammenhængende perspektiv på *hele* uddannelsesforløb. Universiteterne kan med fordel bruge censorinstitutionen, aftagere og dimittender mere aktivt i kvalitetsarbejdet.

Denne vurdering er baseret på:

- Universiteterne har ikke planlagt eller iværksat eksterne evalueringer af hele uddannelser i perioden 2003-2007, og universiteterne har kun i meget begrænset omfang selv gennemført evalueringer af hele uddannelser. Der hersker på universiteterne usikkerhed om krav til form og indhold i uddannelsesevalueringer, samt hvem der har ansvar for at gennemføre evalueringerne.
- Indførelsen af uddannelsesakkreditering i 2007 har sat den eksterne kvalitetssikring i system. Men det er Rigsrevisionens vurdering, at akkreditering ikke erstatter det interne arbejde med at udvikle kvaliteten af uddannelserne. Derfor bør universiteterne også selv evaluere uddannelserne med jævne mellemrum.
- Universiteterne evaluerer regelmæssigt undervisningen. Lave svarprocenter underminerer dog på mange uddannelser værdien af de studerendes evalueringer af undervisningen. Rigsrevisionen vurderer, at universiteterne kan bruge færre kræfter på undervisningsevalueringer. Derimod bør universiteterne styrke kontakten til underviserne som opfølgning på undervisningsevalueringerne.
- Universiteterne indsamler information om kvaliteten af undervisning og uddannelse fra studerende, undervisere, relevante aftagere og dimittender samt censorinstitutionen. En væsentlig del af studierne indsamler dog ikke systematisk information om uddannelsernes kvalitet fra censorinstitutionen.
- Universiteterne anvender den indsamlede information fra interessenterne i deres kvalitetsarbejde, men input fra studerende og undervisere vægtes meget højere end input fra øvrige interessenter, særligt på nogle universiteter. Universiteterne bør inddrage input fra censorer, dimittender og aftagere mere aktivt i kvalitetsarbejdet.
- Universiteterne bør systematisk sammenholde deres input til kvalitetsarbejdet for at skabe et bedre grundlag for at vurdere, om uddannelserne til stadighed er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

45. Dette kapitel belyser, hvordan universiteterne arbejder med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne, så de er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

46. Det er *studienævnene*, der i samarbejde med en eller flere *studieledere* udfører kvalitetsarbejdet i relation til den enkelte uddannelse. Til brug for dette arbejde indsamler studienævn og studieledere information fra både *interne interessenter* i form af studerende og undervisere og *eksterne interessenter* i form af aftagere, færdige kandidater (dimittender) og censorer. De forskellige typer af interessenter kan bidrage med forskellige perspektiver på kvalitets- og relevansspørgsmål. Kapitlet belyser, hvordan studienævn og studieledere indsamler og behandler information fra interessenterne om kvaliteten af universitetsuddannelserne.

47. En universitetsuddannelse er et selvstændigt afrundet uddannelsesforløb (fx en bachelor- eller kandidatuddannelse), som består af en række delelementer i form af kurser, som den studerende afslutter enkeltvis eller i mindre pakker ved en eksamination. Arbejdet med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne skal derfor omfatte uddannelsen som samlet forløb, uddannelsens enkeltelementer og eventuelt rækker af sammenhængende kurser (fx et helt semester) eller andre helheder. Det fremgår af bemærkningerne til universitetsloven, at universiteterne skal evaluere både uddannelserne (helheden) og undervisningen (enkeltelementerne).

A. Uddannelsesevalueringer

48. Evalueringer af hele uddannelser skal bidrage til løbende at sikre og udvikle kvaliteten af sammenhængende, afrundede uddannelsesforløb. For at kunne vurdere om uddannelserne er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov, er det nødvendigt at indsamle input bl.a. fra relevante interessenter. Uddannelsesevaluering er dermed en proces, der består af flere forskellige aktiviteter og fragmenter. For at undgå at resultatet af evalueringsaktiviteterne bliver fragmenteret og løsrevet, er det nødvendigt at sammenholde resultaterne af de enkelte evalueringsaktiviteter eller input i en samlet analyse (eventuelt en evalueringsrapport). En samlet analyse sikrer, at de enkelte input ses i sammenhæng og vægtes rimeligt i forhold til hinanden. Offentliggjorte evalueringsrapporter kan desuden synliggøre kvaliteten af uddannelserne over for omverdenen.

49. Uddannelsesevalueringer kan variere i omfang. Men da arbejdet med uddannelsesevalueringer kan være omfangsrigt, er det ikke et arbejde, der almindeligvis skal gennemføres hvert år. Frekvensen må afhænge af foranderligheden i rammevilkårene for den enkelte uddannelse, fx den teknologiske udvikling på uddannelsens område, udviklingen i studenteroptag mv.

50. Rigsrevisionen har undersøgt, om universiteterne med jævne mellemrum gennemfører uddannelsesevalueringer af sammenhængende, afrundende uddannelsesforløb. Med udgangspunkt i universitetsloven og evalueringslitteraturen forstås *uddannelsesevaluering* som:

"Systematisk indsamling af data/informationer fra interne og eksterne interessenter, vurdering, opfølgning, afrapportering og offentliggørelse af evalueringsrapporter og opfølgningsplaner for den samlede uddannelse".

51. Der kan sondres mellem 2 typer af uddannelsesevalueringer:

- *Eksterne uddannelsesevalueringer*, som gennemføres af en uafhængig ekstern organisation på initiativ af universiteterne selv eller af organisationen. Turnusevalueringer og EVA's sammenlignende evalueringer falder i denne kategori.
- *Interne uddannelsesevalueringer*, som iværksættes og gennemføres af universiteterne selv (på initiativ af det enkelte studie, dekanen eller universitetets øvrige ledelse).

Eksterne uddannelsesevalueringer

52. EVA har i perioden 2003-2007 gennemført en række sammenlignende uddannelsesevalueringer, som bygger på en evalueringsmetode bestående af en selvevaluering og en evaluering af et internationalt fagpanel. EVA har gennemført i alt 11 evalueringer i perioden, og det er derfor kun en lille del af de i alt ca. 800 universitetsuddannelser, der er blevet evalueret på denne måde. Efter indførelsen af uddannelsesakkreditering i 2007 vil EVA ikke fremover have til opgave at gennemføre denne type af evalueringer.

53. Ingen af de 8 universiteter har i perioden 2003-2007 på eget initiativ planlagt eller iværksat andre former for eksterne evalueringer af uddannelser ved at indgå forpligtende aftaler med en uafhængig evalueringsorganisation eller andre universiteter om at gennemføre turnusevalueringer. Videnskabsministeriet har, siden planerne om uddannelsesakkreditering blev lanceret i efteråret 2005, fraveget kravet om, at universiteterne skal gennemføre turnusevalueringer.

Interne uddannelsesevalueringer

54. Universiteterne har stort set ikke gennemført interne uddannelsesevalueringer i perioden 2003-2007. Rigsrevisionen har dog set enkelte eksempler på, at universiteterne har gennemført en enkeltstående evaluering eller analyse af en uddannelse. På universiteterne hersker der generelt usikkerhed om bl.a. form og indhold for uddannelsesevalueringer, samt hvem der har til opgave at forestå uddannelsesevalueringerne. En stor del af de studieledere, som Rigsrevisionen har interviewet, har opfattet gennemførelse af uddannelsesevalueringer som EVA's opgave alene.

Uddannelsesevalueringer efter indførelse af akkreditering

55. Fra 2008 skal de eksisterende universitetsuddannelser akkrediteres med typisk 4-5 års mellemrum (en positiv akkreditering gælder for en periode svarende til uddannelsens normerede studietid tillagt 2 år, jf. § 9, stk. 3, i akkrediteringsloven). Akkrediteringen af uddannelserne har de facto erstattet de eksterne turnusevalueringer, som universiteterne er forpligtet til at iværksætte ifølge universitetsloven. Akkreditering overflødiggør dog ikke de interne uddannelsesevalueringer, da sigtet med akkreditering og evaluering er forskelligt.

56. Dette fremgår også af bemærkningerne til forslaget til akkrediteringsloven. Bemærkningerne er gengivet i boks 4.

BOKS 4. UDDANNELSESAKKREDITERING OG UDDANNELSESEVALUERING IFØLGE AKKREDITERINGSLOVEN

"Ved en *uddannelsesakkreditering* foretages en faglig vurdering af, om en uddannelse opfylder foruddefinerede kriterier for kvalitet og relevans. På baggrund af en konkret vurdering af, om den givne uddannelse lever op til kriterierne, træffer den akkrediterende myndighed beslutning om, hvorvidt uddannelsen kan akkrediteres.

Uddannelsesevalueringer gennemføres med henblik på at videreudvikle kvaliteten af uddannelserne. I en uddannelsesevaluering beskrives og analyseres forskellige aspekter af uddannelsens kvalitet med udgangspunkt i både centralt fastsatte mål for uddannelsen og uddannelsens egne mål. Evalueringen resulterer i en række kvalitative vurderinger af uddannelsen og anbefalinger til, hvordan uddannelsens kvalitet kan udvikles. [...] Evalueringer [...] er dermed redskaber, som institutionerne kan benytte i deres interne kvalitetssikring, hvorimod akkreditering er en formel, autoritativ anerkendelse af uddannelser og fungerer som en del af det formelle (ofte statslige) system til styring af videregående uddannelser."

Note: I bemærkningerne fremgår det, at der er 3 centrale begreber i forbindelse med kvalitetssikring af uddannelser: akkreditering, evaluering og auditing. Teksten om auditing er udeladt her.

Kilde: De almindelige bemærkninger til akkrediteringsloven, pkt. 1.1.

57. Som det fremgår af boks 4, er uddannelsesakkreditering en ekstern faglig vurdering af en uddannelses kvalitet og relevans, som gennemføres med det formål at kontrollere kvaliteten af uddannelsen ud fra centralt fastsatte standarder. Uddannelsesevalueringer gennemføres derimod som en del af det interne kvalitetsarbejde med det formål at videreudvikle uddannelsen.

58. For at få akkrediteret deres uddannelser må universiteterne bestræbe sig på at dokumentere, at uddannelsen lever op til minimumsstandarderne. Dermed rettes fokus mod det, der er godt og rigtigt ved uddannelsen, frem for at sætte fokus på, hvordan uddannelsen kan og skal udvikles.

59. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at der hersker usikkerhed på universiteterne om, hvilken betydning uddannelsesakkreditering har for de forpligtelser i relation til det interne kvalitetsarbejde, som følger af universitetsloven.

60. Samlet set har universiteterne i perioden 2003-2007 ikke planlagt eller iværksat nogen eksterne uddannelsesevalueringer, ligesom de kun i ganske få tilfælde selv har gennemført evalueringer af deres uddannelser. Dette på trods af, at universiteterne ifølge universitetsloven har pligt til at iværksætte og gennemføre uddannelsesevalueringer. Efter Rigsrevisionens opfattelse mangler universiteterne derfor et sammenhængende og dækkende grundlag for at vurdere, om uddannelserne til stadighed er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov. I den forbindelse skal det tilføjes, at EVA's aktiviteter på universiteterne efter Rigsrevisionens vurdering ikke har erstattet universiteternes pligt til at iværksætte og gennemføre uddannelsesevalueringer, da EVA's evalueringer har været begrænset til nogle få uddannelser.

61. På universiteterne har der hersket – og der hersker stadig – usikkerhed om, hvilke krav der er til form og indhold i uddannelsesevalueringer, samt hvem der har ansvar for at gennemføre evalueringerne. Dette gælder ikke mindst efter indførelsen af akkreditering. Indførelsen af uddannelsesakkreditering har sat den eksterne kvalitetssikring i system og vil i fremtiden medføre, at universiteterne skal kunne dokumentere, at deres uddannelser lever op til visse standarder. Men akkreditering erstatter ikke det interne arbejde med at udvikle kvaliteten af uddannelserne. Derfor bør universiteterne også selv evaluere deres uddannelser med jævne mellemrum.

B. Enkeltstående evalueringsaktiviteter

62. I de følgende afsnit analyseres universiteternes kvalitetsarbejde i form af enkeltstående evalueringsaktiviteter som fx studenterevalueringer af undervisningen, evalueringsmøder med undervisere eller møder med aftagerne. Der lægges især vægt på at belyse de evalueringsaktiviteter, der indebærer kontakt med uddannelsernes interessenter.

63. En række interessenter er relevante at inddrage i kvalitetsarbejdet. Studerende og undervisere spiller en vigtig rolle i at sikre, at uddannelsernes konkrete indhold er af højeste kvalitet, og at arbejdsformer, pædagogik og læringsmiljø bedst muligt understøtter de studendes læringsudbytte. Aftagere og dimittender er nødvendige for, at kvalitetsarbejdet tilgodeser arbejdsmarkedets behov for kompetencer. Universitetsloven vægter da også, at universiteterne skal inddrage aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet med dette for øje. Endelig rådgiver censorkorpset om uddannelsens kvalitet og hensigtsmæssighed i forhold til arbejdsmarkedet og det videre uddannelsesforløb, jf. bekendtgørelse nr. 332 af 25. maj 1993 med senere ændringer om censorinstitutionen (censorbekendtgørelsen).

64. Rigsrevisionen fokuserer i de følgende afsnit først på evalueringsaktiviteter rettet mod undervisningen i de enkelte kurser (afsnit a) og dernæst på evalueringsaktiviteter rettet mod sammenhængende helheder i den enkelte uddannelse (afsnit b).

a. Evaluering af undervisningen

65. I det følgende belyses først, om universiteterne evaluerer undervisningen systematisk. Derefter belyses, om universiteterne følger op på evalueringerne i forhold til underviserne.

Gennemførelse af undervisningsevalueringer

66. Universiteterne er generelt flittige til at gennemføre forskellige typer af undervisningsevalueringer, hvor de indsamler information om de studerendes og underviserens oplevelse af og holdning til enkelte kurser.

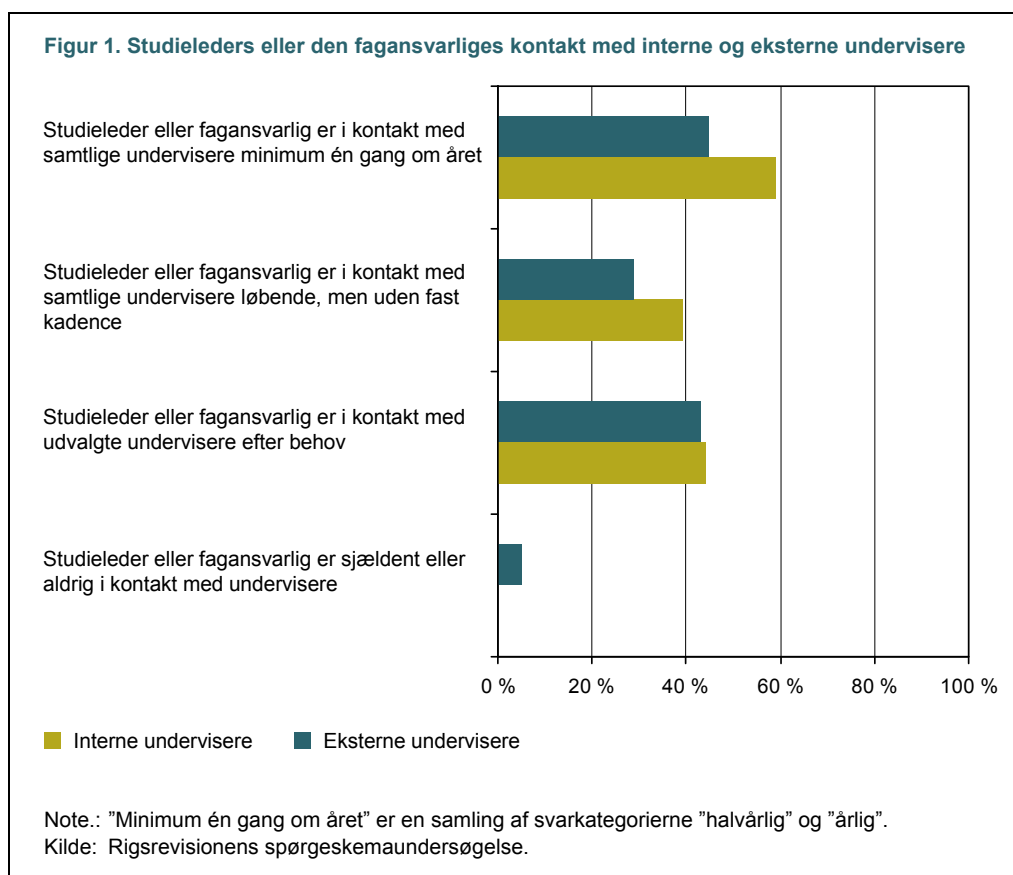
67. Spørgeskemaundersøgelsen blandt universiteternes studieledere viser, at *underviserne* i vid udstrækning deltager i udviklings- og evalueringsaktiviteter i form af møder om de enkelte kurser/fag, fx om indhold, pensum, undervisningsformer. Systematiske rundspørger (fx via spørgeskema) til underviserne er noget mindre udbredt. Derimod er systematiske rundspørger til de *studerende* om deres vurdering af undervisningen meget udbredt. Stort set alle studier gennemfører sådanne evalueringer. Det varierer lidt fra studie til studie, om de evaluerer de enkelte kurser ved hvert gennemløb, eller de evaluerer kurserne lidt sjældnere, eventuelt ved stikprøvevis evaluering af kurser, herunder særligt fx nye kurser eller kurser med en ny underviser. Universiteterne evaluerer også mange steder undervisningen mundtligt i form af dialog mellem den enkelte underviser og de studerende, fx midtvejs gennem kursusforløbet.

68. Interviewundersøgelsen viser, at der kan spores en vis evalueringstræthed blandt de studerende, og at de ikke alle steder er lige motiverede for at besvare de spørgeskemabaserede studenterevalueringer. De fleste studenterevalueringer gennemføres i dag via internettet i stedet for at lade de studerende udfylde spørgeskemaer i forbindelse med en undervisningslektion. Dette har mange steder reduceret svarprocenten i studenterevalueringerne yderligere. Rigsrevisionen har set eksempler på uddannelser, hvor svarprocenterne er på 20 % eller derunder. Det giver problemer med repræsentativiteten.

Opfølgning på undervisningsevalueringer

69. Såvel interviewundersøgelsen som spørgeskemaundersøgelsen viser, at studenterevalueringerne bruges meget aktivt som redskab i studienævnenes arbejde med at evaluere og justere det faglige indhold i de enkelte kurser (se fx figur 3). Studienævnene har generelt faste procedurer for – og bruger meget tid på – at gennemgå og justere indhold og undervisning i de enkelte fag samt tage stilling til, hvilken litteratur der skal anvendes. Opfølgningen på studenterevalueringerne i form af direkte kontakt mellem den uddannelsesansvarlige (fx studielederen) og de enkelte undervisere er derimod mere ad hoc-præget.

70. Figur 1 viser, hvor ofte studielederen eller den fagansvarlige er i kontakt med henholdsvis interne og eksterne undervisere.

71. Som det fremgår af figur 1, oplyser ca. 60 % af studielederne, at de eller den fagansvarlige har halvårlig eller årlig kontakt med de *interne* undervisere. 45 % oplyser, at de har tilsvarende kontakt med de *eksterne* undervisere. En stor del af de studieledere eller fagansvarlige, der har ansvar for kvaliteten af undervisningen, har således ikke systematisk kontakt med underviserne og følger derfor ikke på denne måde op på de studerendes evalueringer. Dette gør det vanskeligt at udnytte studenterevalueringerne fuldt ud i arbejdet med at sikre kvaliteten af undervisningen. Det gælder særligt i forhold til de *eksterne* undervisere, der ikke har deres daglige gang på universitetet og derfor ikke på samme måde som de interne undervisere har uformel kontakt med kolleger og studieleder.

72. Samlet set har analysen af universiteternes arbejde med kvaliteten af undervisningen vist, at universiteterne regelmæssigt evaluerer undervisningen og følger op på evalueringerne ved at drøfte og justere indholdet i det enkelte fag i studienævnet. Lave svarprocenter underminerer dog værdien af de studerendes evalueringer på mange studier. Det er derfor Rigsrevisionens vurdering, at studierne med fordel kan bruge færre kræfter på spørgeskemabaserede studenterevalueringer af undervisningen og anvende dem strategisk frem for obligatorisk. Det kan fx gøres ved at rette evalueringssindsatsen mod nye kurser eller kurser med ændret indhold e.l. Sådanne strategiske evalueringer kan supplere den direkte dialog mellem underviser og studerende om kvaliteten af undervisningen.

73. Analysen har også vist, at de uddannelsesansvarlige ikke alle steder har regelmæssig kontakt med underviserne. Rigsrevisionen vurderer derfor, at universiteterne bør styrke kontakten til underviserne som opfølgning på undervisningsevalueringerne.

b. Evalueringsaktiviteter rettet mod helheder i uddannelserne

74. I det følgende belyses, om universiteterne gennemfører evalueringsaktiviteter med det formål at indsamle og følge op på interessenternes vurdering af større sammenhængende helheder i uddannelserne. Først analyseres universiteternes indsamling af information fra interessenterne, dernæst belyses indholdet i den indhentede information, og endelig analyseres studienævn og studieleders brug af informationen i kvalitetsarbejdet.

Information fra interessenterne

75. Hvis information fra interne og eksterne interessenter skal være til nytte i studiernes kvalitetsarbejde, skal informationen være til rådighed for studienævn og studieleder. I det følgende belyses, hvordan information om interessenternes vurdering af helheder i uddannelserne indsamles af og/eller tilgår studienævn og studieleder.

Indsamling af information fra undervisere og studerende

76. Langt de fleste studier holder møder med underviserne mindst én gang om året, hvor de drøfter indholdet i helheder i uddannelserne. Ca. halvdelen af studielederne tilkendegiver, at de studerende med jævne mellemrum evaluerer helheder i uddannelserne. Disse evalueringer omhandler fx semestre, studiestart eller studiemiljø, jf. spørgeskemaundersøgelsen.

Indsamling af information fra censorerne

77. Universiteternes kontakt med censorinstitutionen er reguleret i censorbekendtgørelsen. Indsamlingen af information om censorernes vurdering af uddannelsernes enkeltdele og helheder foregår derfor primært via de årlige beretninger fra censorformandskaberne og de møder med censorer og censorformænd, der skal udarbejdes eller holdes i henhold til censorbekendtgørelsen. En væsentlig del af studierne indsamler dog ikke systematisk information om uddannelserne fra censorinstitutionen, jf. spørgeskemaundersøgelsen. Kun halvdelen af studielederne tilkendegiver, at censorformandskaberne efter deres vidende "altid" eller "ofte" udarbejder årlige beretninger til uddannelserne. 40 % tilkendegiver, at studierne holder møde med censorer eller censorformænd mindst hvert 2. år. En væsentlig del af studielederne har ikke kendskab til omfanget af og indholdet i kontakten med censorinstitutionen.

Indsamling af information fra aftagerne

78. Stort set alle studieledere tilkendegiver, at studierne har en eller anden form for kontakt med aftagerne. Ca. halvdelen af studielederne holder møder mindst hvert 2. år med relevante aftagere, mens 20 % tilkendegiver, at der aldrig holdes møder med aftagere. $\frac{1}{3}$ tilkendegiver, at de gennemfører rundspørger blandt aftagere – som regel med mere end 2 års mellemrum. Derudover er der uformel kontakt med aftagerne, fx kontakt i netværk og via samarbejde i forbindelse med specialer, praktik, "snart kandidat"-seminarer, censor, projekter med erhvervsliv mv. Sådan uformel kontakt er den mest hyppigt forekommende kontaktform i dialogen med aftagere. Interviewene viser i øvrigt, at universiteterne i løbet af 2007 har været i fuld gang med at etablere egentlige aftagerpaneler, hvis hovedformål er at rådgive universiteterne om uddannelserne i forhold til arbejdsmarkedet.

Indsamling af information fra dimittenderne

79. Systematiske rundspørger (fx i form af spørgeskemaer) er den mest udbredte og systematiserede måde, hvorpå studierne skaffer sig viden om dimittendernes vurdering af uddannelsernes indhold, effekt og relevans. Godt halvdelen af studielederne tilkendegiver i spørgeskemaet, at der gennemføres sådanne rundspørger. Nogle universiteter iværksætter rundspørgerne fra centralt hold, mens opgaven andre steder er lagt ud til fakulteter, institutter eller studier. $\frac{1}{3}$ af uddannelserne holder jævnlige møder med dimittender, og som med aftagerne foregår en del kontakt med dimittenderne uformelt.

Indholdet i dialogen med interessenterne

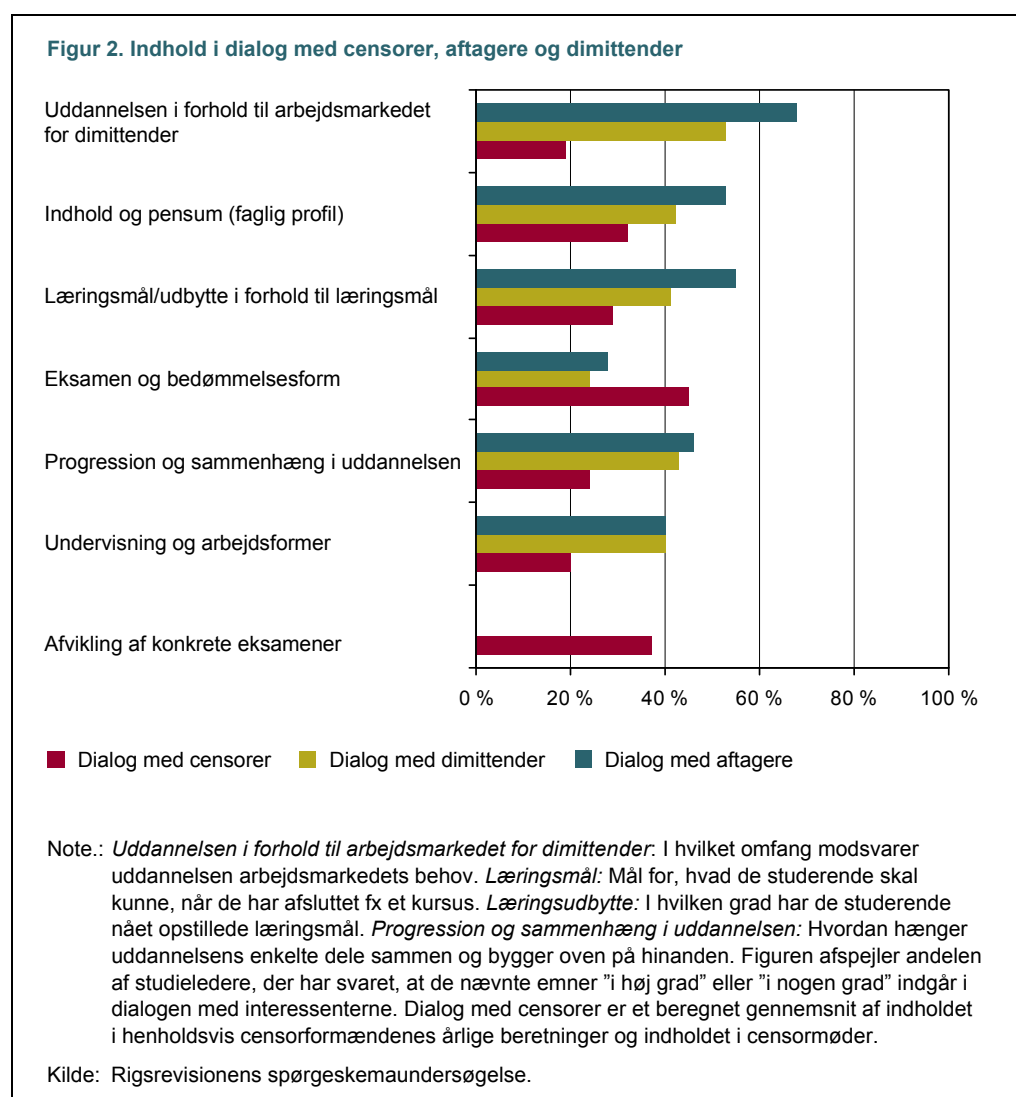
80. Rigsrevisionen har undersøgt, med hvilken vægt forskellige emner indgår i studierne dialog med interessenterne. Interessenternes perspektiv er forskelligt, og det varierer derfor naturligt nok fra interessentgruppe til interessentgruppe, hvilke konkrete emner der indgår med størst vægt i dialogen med den enkelte gruppe.

Indhold i dialogen med de interne interessenter

81. Studierne dialog med *studerende* og *undervisere* drejer sig hovedsageligt om uddannelsens indhold og organisering, dvs. indhold og pensum, progression og sammenhæng i uddannelsen samt undervisning og arbejdsformer. Uddannelsens effekt målt som læringsudbytte i forhold til læringsmål indgår dog også med relativt stor vægt i studierne dialog med studerende og undervisere.

Indhold i dialogen med de eksterne interessenter

82. Studierne dialog med de eksterne interessenter har et lidt anderledes indhold. Figur 2 viser, hvilke emner der efter studieledernes opfattelse "i høj grad" eller "i nogen grad" indgår i dialogen med henholdsvis censorer, afgangere og dimittender.

83. Som det fremgår af figur 2, fylder de emner, der relaterer sig til eksamen og bedømmelsesform samt afvikling af konkrete eksamener, mest i dialogen mellem studierne og censorer/censorformænd. De emner, der indgår med mindst vægt i dialogen, er uddannelsen i forhold til arbejdsmarkedet for dimittender, undervisning og arbejdsformer samt progression

og sammenhæng i uddannelsen. Kun ca. 20 % af studielederne tilkendegiver, at disse emner indgår ”i høj grad” eller ”i nogen grad” i dialogen med censorer/censorformænd.

84. I studierne dialog med aftagere og dimittender er det uddannelsen i forhold til arbejdsmarkedet for dimittender, der er det mest dominerende emne. 2/3 af studielederne tilkendegiver, at emnet ”i høj grad” eller ”i nogen grad” indgår i studierne dialog med aftagere. Godt halvdelen tilkendegiver, at emnet indgår i dialogen med dimittender med tilsvarende vægt. Læringsmål samt faglig profil i uddannelserne er også blandt de emner, der indgår med størst vægt i studierne dialog med aftagere og dimittender.

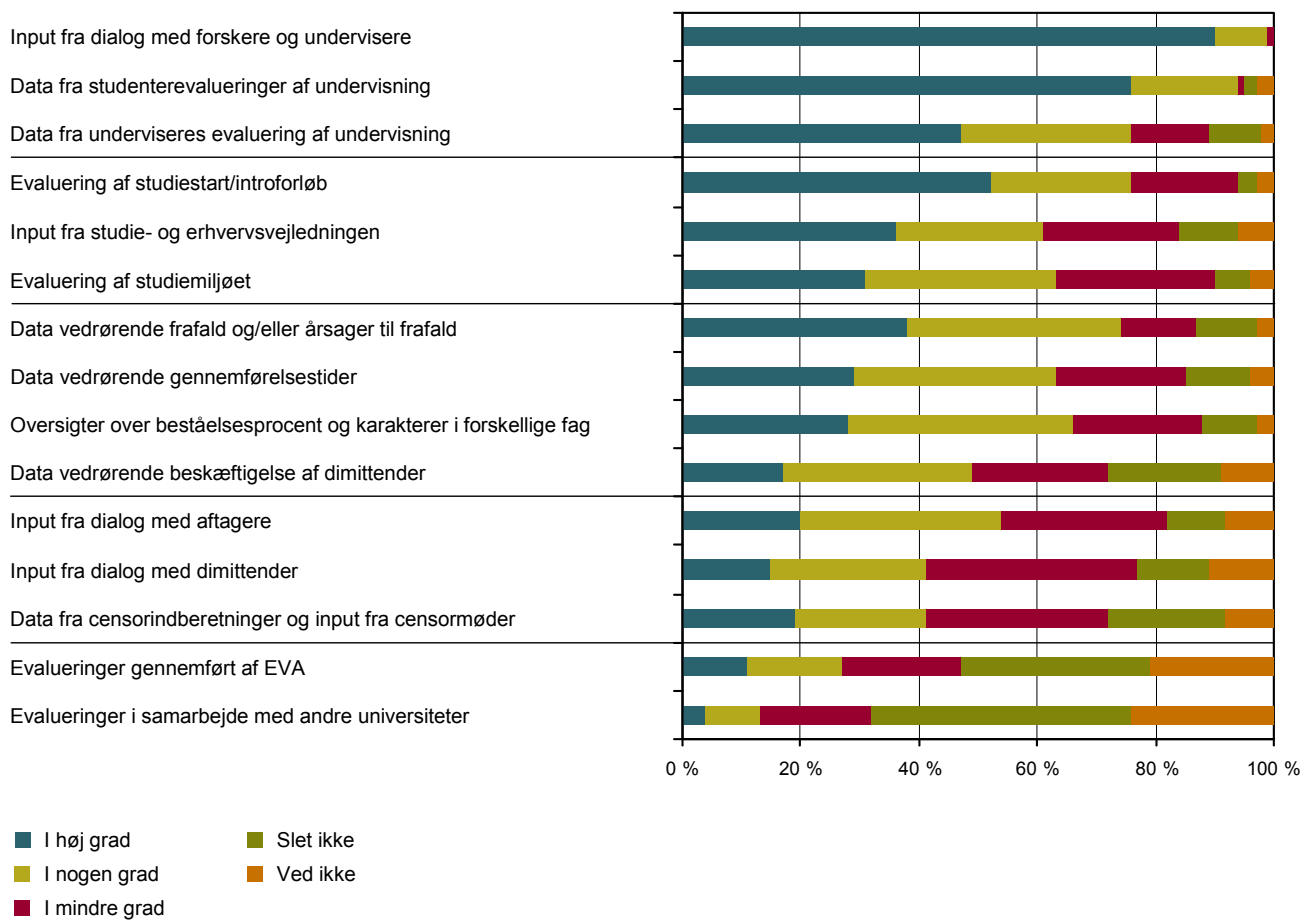
85. Interviewene viser, at studierne dialog med interessenterne sjældent har det eksplicite formål at undersøge, om et eller flere mål med uddannelserne (fx i forhold til læring og kompetencer) opfyldes. Grundlaget for en større målretning af evalueringsaktiviteterne er dog nu tilvejebragt, da de fleste studier nu har udarbejdet kompetencebeskrivelser for deres bachelor- og kandidatuddannelser.

Kompetencebeskrivelse: En beskrivelse af de kvalifikationer, som den enkelte uddannelse generelt skal føre den studerende frem til.

Studienævnenes brug af input fra interessenterne

86. I det følgende belyses studienævnenes *brug* af input fra interessenterne i deres kvalitetsarbejde. Figur 3 viser studieledernes tilkendegivelse af, i hvilket omfang forskellige typer af input indgår i studielederens eller studienævnets kvalitetsarbejde.

Figur 3. Brug af input fra evalueringsaktiviteter i studielederens/ studienævnets kvalitetsarbejde

Kilde: Rigsrevisionens spørgeskemaundersøgelse.

87. Det fremgår af figur 3, at langt de fleste studieledere tilkendegiver, at input fra dialog med forskere og undervisere samt data fra studenterevalueringer af undervisningen "i høj grad" indgår i studienævnets kvalitetsarbejde. Bredere evalueringer (studiestart, introforløb og studiemiljø) og statistik om frafald, gennemførelsestider og beståelse indgår også med nogen vægt i studienævnets kvalitetsarbejde (30-50 % har svaret "i høj grad").

88. Studienævnene har generelt faste procedurer for, hvordan de sammenfatter og behandler studenterevalueringer. Sammensætningen af studienævnet med både studerende og undervisere sikrer, at der er stor opmærksomhed omkring såvel underviseres som studerendes oplevelser af kvaliteten af undervisningen i det enkelte kursus. Mange studienævn bruger således meget tid på at drøfte det enkelte kursus og godkende indholdet i form af pensum/litteratur.

89. Input fra afgangere, dimittender samt censorinstitutionen ligger relativt langt nede på studienævnets "rangliste". Kun 15 % af studielederne tilkendegiver, at input fra dimittender "i høj grad" indgår i studienævnets kvalitetsarbejde. Lidt flere tilkendegiver, at input fra afgangere og censorinstitutionen indgår med tilsvarende vægt i kvalitetsarbejdet. 27 % af studielederne har tilkendegivet, at input fra censorinstitutionen slet ikke indgår i kvalitetsarbejdet, eller har svaret "ved ikke" til spørgsmålet.

90. Interviewene bekræfter, at input fra de eksterne interessenter har en relativt beskedne placering i studienævnets kvalitetsarbejde. Interviewene viser desuden, at mange studienævn behandler de forskellige typer af input til kvalitetsarbejdet hver for sig og ikke systematisk sammenholder og analyserer dem. Rigsrevisionen har dog set eksempler på uddannelser, der via en relativt begrænset arbejdsindsats har fået samlet alle de tilgængelige informationer om uddannelserne (evalueringsresultater, statistik, input fra dialog med censorer, afgangere og dimittender mv.) i en årlig studielederberetning e.l. til studienævn og eventuelt dekan og institutleder.

91. Rigsrevisionen har ikke spurgt afgangere, dimittender og censorer om deres opfattelse af kontakten til universiteterne og universiteternes brug af input fra dem. Men EVA gennemførte i 2005 en evaluering af censorinstitutionen, som bl.a. viser, hvordan *censorformændene* opfatter censorernes rolle i universiteternes kvalitetsarbejde. Boks 5 gengiver nogle centrale pointer fra evalueringen.

BOKS 5. CENSORERNES OPFATTELSE AF EGEN ROLLE PÅ UNIVERSITETERNE

I forbindelse med EVA's evaluering af censorinstitutionen blev censorformænd og studieledere bl.a. spurgt til deres opfattelse af censorernes bidrag til kvalitetsarbejdet. Af nedenstående tabel fremgår censorformændenes svar på spørgsmål om vigtigheden af og praksis for censorernes udførelse af forskellige opgaver.

Censorernes opgaver – vigtighed og praksis (%)

	Vigtighed: "Vigtigt"	Praksis: "I høj grad"	Praksis: "I nogen grad"
Censorerne sikrer, at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier	100	67	33
Censorerne sikrer de studerendes retssikkerhed	97	83	17
Censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner	97	53	44
Censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen	77	35	54
Censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner	65	9	58
Censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan	63	13	52

Note: Censorformænd (N=71).

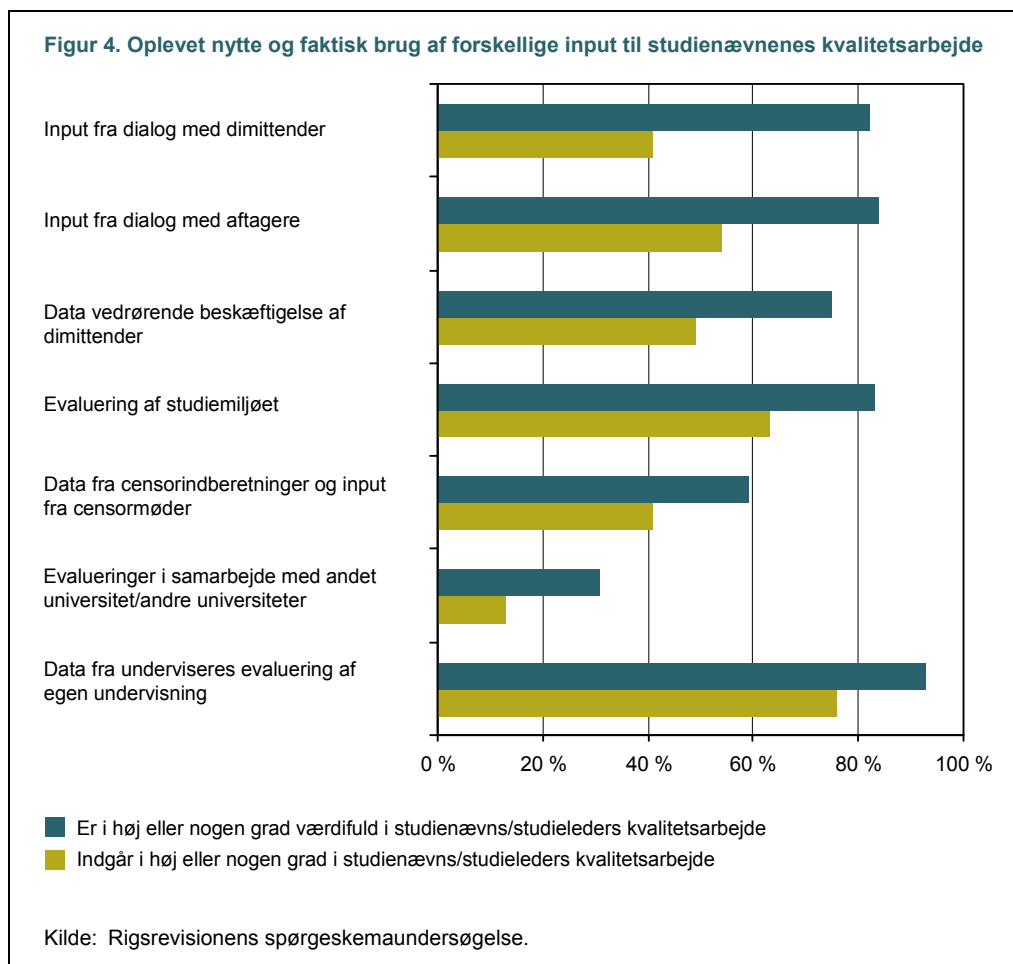
Kilde: Censorinstitutionen – status 2005. Danmarks Evalueringsinstitut, 2005, s. 53.

92. Boks 5 viser, at 65-67 % af censorformændene mener, at censorerne "i høj grad" eller "i nogen grad" bidrager til udviklingen af kvaliteten af enkelte fag og discipliner samt uddannelsen som sådan. Men kun få af dem mener, at det sker "i høj grad". Samlet set er disse opgaver de lavest prioriterede censoropgaver. Der er også færre af censorformændene, der mener, at kvalitetsudviklingsopgaverne er "vigtige" sammenlignet med de øvrige censoropgaver. EVA konkluderer også i evalueringen, at censorerne tillægger de "klassiske" censorfunktioner (fx ensartede bedømmelser og sikring af de studerendes retssikkerhed i forbindelse med eksamen) større betydning end de nyere og mere kvalitetsudviklende funktioner. Dette gælder i øvrigt også for de studieledere, der indgår i EVA's evaluering.

Studieledernes nytte af inddragelse af eksterne interessenter

93. Studielederne er i spørgeskemaet blevet bedt om at angive den oplevede værdi af de forskellige typer af input til kvalitetsarbejdet. Denne oplevede værdi kan sammenlignes direkte med studieledernes svar på spørgsmålet om, hvor meget de forskellige typer af input anvendes i studienævnets arbejde. Forskellen mellem den faktiske anvendelse af input og den oplevede værdi angiver et mål for det potentiale, som studielederne selv oplever, der er for at bringe større bredde i studienævnets kvalitetsarbejde.

94. Figur 4 viser de typer af input til kvalitetsarbejdet, hvor forskellen mellem den oplevede værdi og den faktiske anvendelse af input (ifølge studielederne) er størst, herunder alle de typer, hvor forskellen er større end 15 procentpoint.

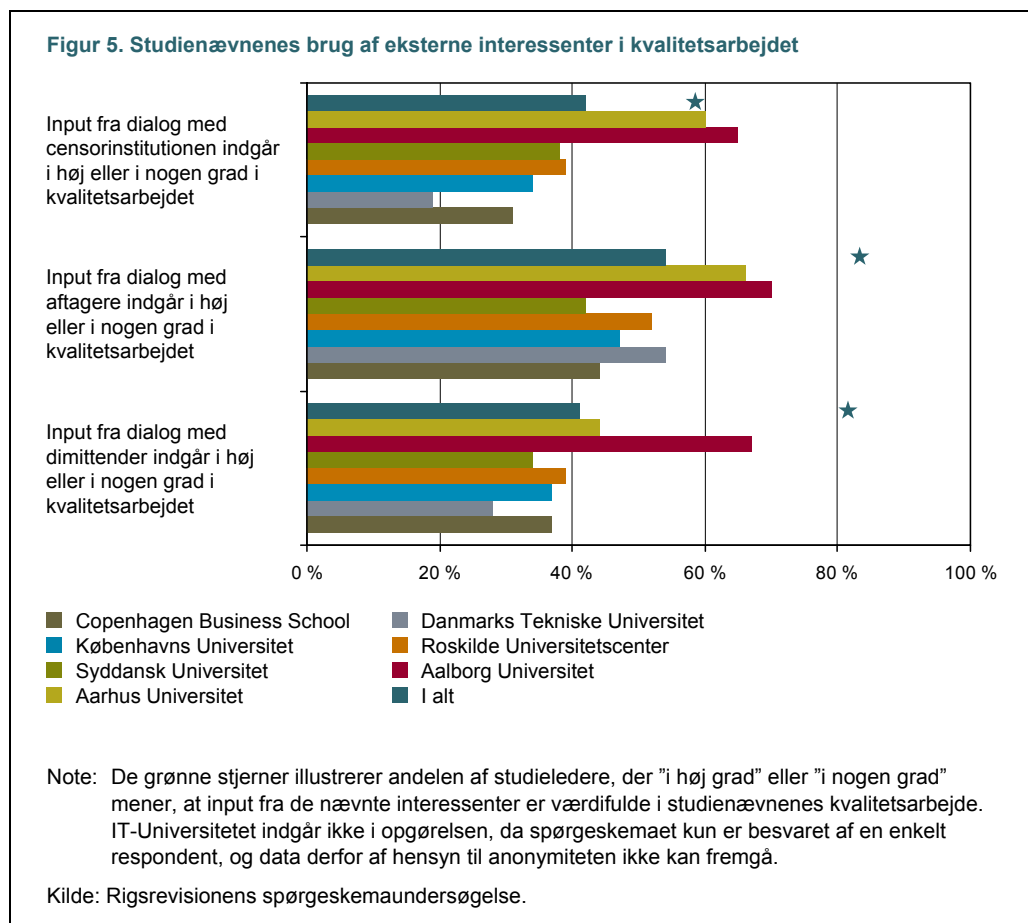

95. Som det fremgår af figur 4, er der ifølge studielederne stort potentiale for større brug af input fra dimittender og aftagere. Med hensyn til input fra dimittender er studieledernes oplevede værdi af input en hel del (40 procentpoint) højere end den faktiske anvendelse af input. Forskellen i oplevet nytte og faktisk anvendelse af input fra aftagerne er næsten lige så stor. Studielederne oplever også et relativt stort potentiale for større inddragelse af censorinstitutionen – om end det kun er halvt så stort som potentialet for større inddragelse af aftagere og dimittender.

Inddragelse af eksterne interessenter på de enkelte universiteter

96. Studienævnenes brug af input fra eksterne interessenter varierer meget fra universitet til universitet. Derfor er potentialet for yderligere inddragelse af eksterne interessenter ikke lige stort på alle universiteter.

97. Figur 5 viser, hvor stor en andel af studielederne på de enkelte universiteter der har tilkendegivet, at studienævnene ”i høj grad” eller ”i nogen grad” anvender input fra henholdsvis censorinstitutionen, aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet.

98. Det fremgår af figur 5, at der er stor variation i brug af input fra censorinstitutionen mellem universiteterne. Forskellen mellem Danmarks Tekniske Universitet, som anvender censorinstitutionen mindst, og Aalborg Universitet, som anvender den mest, er således 46 procentpoint. Potentialet for større brug af censorinstitutionen er derfor meget stort på Danmarks Tekniske Universitet og mindre på Aalborg Universitet.

99. Studienævnets anvendelse af input fra aftagere i kvalitetsarbejdet varierer også mellem universiteterne, men ikke i lige så høj grad som anvendelsen af censorinstitutionen. Potentialet er stort på alle universiteter, men størst på Syddansk Universitet og Copenhagen Business School og mindst på Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

100. Potentialet for større inddragelse af dimittender i kvalitetsarbejdet er også stort på alle universiteterne. Aalborg Universitet bruger input fra dimittender meget sammenlignet med de øvrige universiteter, og potentialet er derfor mindst her. Blandt de øvrige universiteter er brugen af dimittender begrænset og uden de store variationer mellem universiteterne.

101. Samlet set har analysen af universiteternes arbejde med kvaliteten af helheder i uddannelserne vist, at universiteterne indsamler input fra både interne og eksterne interessenter – om end i varierende omfang. En væsentlig del af studierne indsamler dog ikke systematisk input fra censorinstitutionen.

102. De forskellige interessentgrupper bidrager naturligt nok med forskellige emner i dialogen om uddannelseskvalitet, men generelt er der mest fokus på uddannelsernes indhold og organisering. Universiteterne kan derfor med fordel rette en større del af evalueringsaktiviteterne mod at undersøge effekterne af uddannelserne med udgangspunkt i kompetencebeskrivelserne.

103. Bidrag fra de interne interessenter vægtes langt højere i studienævnenes kvalitetsarbejde end de øvrige input, hvilket bl.a. indebærer, at studenterevalueringer af undervisningen i de enkelte fag fylder meget i kvalitetsarbejdet. Efter Rigsrevisionens opfattelse kan en stor vægtning af de studerendes evalueringer af undervisningen i kvalitetsarbejdet betyde, at uddannelseskvalitet bliver lig undervisningskvalitet. Herved gøres kvaliteten af uddannelsen til et individuelt underviseransvar frem for et institutionsansvar.

104. Rigsrevisionen vurderer, at universiteterne bør inddrage andre input mere i kvalitetsarbejdet – særligt input fra de eksterne interessenter. Netop inddragelsen af de eksterne interessenter i kvalitetsarbejdet finder studielederne også meget nyttig. Dette står dog i nogen kontrast til, at input fra de eksterne ikke anvendes så meget i kvalitetsarbejdet. Derfor er der et stort potentiale i at inddrage aftagere, dimittender og censorer mere aktivt i kvalitetsarbejdet.

105. Endelig har analysen vist, at studienævnene generelt ikke systematisk sammenholder de forskellige input til kvalitetsarbejdet. Hvis bidragene ikke sammenholdes, eller hvis interessenternes input vægtes meget forskelligt, bliver kvalitetsarbejdet mindre dækkende. Studienævnene har dermed ikke et tilstrækkeligt grundlag til at vurdere, om uddannelsens enkeltdele og uddannelsen som helhed er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

IV. Universiteternes centrale rammer for kvalitetsarbejdet

RIGSREVISIONENS BEMÆRKNINGER

Universiteternes centrale rammer bør i højere grad understøtte, at kvaliteten af uddannelserne løbende sikres og udvikles. Universiteterne kan med fordel rette kvalitetsarbejdet mere mod hele uddannelsesforløb.

Denne vurdering er baseret på:

- Universiteterne har i deres udviklingskontrakter strategiske målsætninger for kvalitetsarbejdet, mens det er meget sparsomt med planer for evaluering og opfølgning herpå. Kontrakterne har dog udviklet sig, og i de seneste kontrakter er der flere planer for evaluering af undervisning, mens universiteterne generelt stadig ikke forpligter sig til at gennemføre evalueringer af hele uddannelsesforløb. Det er Rigsrevisionens vurdering, at udviklingskontrakterne i højere grad bør indeholde operationelle målsætninger for indholdet i kvalitetsarbejdet med særligt blik på *helheden* i uddannelserne.
- 3 universiteter har politikker med tilhørende retningslinjer for kvalitetsarbejdet inden for uddannelsesområdet. Rigsrevisionen vurderer, at alle universiteterne med fordel kan formulere politikker eller retningslinjer for deres kvalitetsarbejde. Politikkerne bør understøtte, at universiteterne løbende har fokus på hele uddannelsesforløb og systematisk inddrager censorer, aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet.

106. Dette kapitel belyser, om universiteterne gennem deres *udviklingskontrakter* og via *politikker for kvalitetsarbejdet* understøtter studierne kvalitetsarbejde og dermed bidrager til at sikre, at uddannelserne er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

107. Universitetsloven lægger stor vægt på, at kvalitetsarbejdet skal indgå i udviklingskontrakterne. Udviklingskontrakterne udgør en vigtig ramme for hele universitetets kvalitetsarbejde, da udviklingskontrakten omfatter både strategiske og mere handlingsanvisende mål for universitetets arbejde med kvalitet i uddannelserne. Rigsrevisionen opfatter både udviklingskontrakten som en intern kontrakt, der målretter fakulteters, institutters og studiers kvalitetsarbejde, og som en ekstern kontrakt mellem det enkelte universitetets bestyrelse og videnskabsministeren om forskellige forhold vedrørende universitetets kvalitetsarbejde.

108. Universitetsloven fremhæver kvalitetsudvikling og evaluering af uddannelser som centrale emner i udviklingskontrakterne. Det fremgår, at udviklingskontrakterne skal have et operationelt niveau i form af planer for evaluering og opfølgning på evalueringer. Rigsrevisionen

finder, at evalueringsplanerne i udviklingskontrakterne kan være defineret overordnet og rettet mod fx større eller mindre områder af uddannelsesudbuddet.

109. Selv om udviklingskontrakterne står centralt i universiteternes kvalitetsarbejde, kan de efter Rigsrevisionens opfattelse ikke stå alene. En kvalitetspolitik kan supplere udviklingskontrakten ved at opstille konkrete rammer for universitetets kvalitetsarbejde. De konkrete rammer kan fx beskrive, hvordan evalueringer kan bruges, samt hvilke aktiviteter og interessenter der bør indgå i kvalitetsarbejdet. En kvalitetspolitik kan også bidrage til at sikre, at studienævnene udfører kvalitetsarbejdet systematisk og helhedsorienteret, og er således en måde for universiteterne til at løfte deres institutionsansvar for kvalitetsarbejdet.

110. I det følgende belyser afsnit A, om universiteternes udviklingskontrakter indeholder målsætninger for kvalitetsarbejdet og planer for evalueringer af uddannelser mv. Afsnit B belyser, om universiteterne har formuleret kvalitetspolitikker e.l. med retningslinjer for kvalitetsarbejdet.

A. Universiteternes udviklingskontrakter

111. Universiteterne har indgået udviklingskontrakter med videnskabsministeren for 2005, for 2006-2008 og de fleste også for 2008-2010. Analysen nedenfor har særligt fokus på kontrakterne for 2006-2008, da disse er de nyeste kontrakter, der er indgået med samtlige universiteter.

112. Udviklingskontrakterne for 2005 var de første kontrakter, som samtlige universiteter indgik med videnskabsministeren efter vedtagelsen af universitetsloven. Universiteterne har i disse kontrakter angivet enkelte strategiske mål for kvalitetsarbejdet, men hverken formuleret planer for enkeltstående uddannelsesevalueringer eller turnusevalueringer. Dette fremgår af den redegørelse til Folketinget om udviklingen på de danske universiteter, som Videnskabsministeriet udarbejdede i april 2005 på baggrund af indgåelsen af udviklingskontrakterne for 2005.

113. Videnskabsministeriet udarbejdede ikke en redegørelse til Folketinget i forbindelse med indgåelse af kontrakterne for 2006-2008. Af tabel 1 fremgår det, hvilke mål og fokusområder for kvalitetsarbejdet universiteterne har anført i udviklingskontrakterne for 2006-2008.

Tabel 1. Universiteternes udviklingskontrakter for 2006-2008

Universitet	Mål for og indhold vedrørende arbejdet med kvalitet i uddannelserne
Københavns Universitet	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke den forskningsbaserede undervisning, øge beskæftigelsesudsigterne for kandidater og opnå international akkreditering af universitetets kvalitetssikringssystemer.
Aarhus Universitet	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejde hen imod en akkreditering af uddannelserne, gennemføre intern auditering og etablere et benchmarksamarbejde med udvalgte udenlandske universiteter. • Sætte fokus på fleksible og fagligt progressive uddannelser og forbedre studiemiljøet.
Syddansk Universitet	<ul style="list-style-type: none"> • Øget fokus på kvalitetsarbejde, forbedring af studiemiljø og administrativ støtte, infrastruktur og kompetenceudvikling af de pædagogiske færdigheder hos underviserne. • Deltage i nationale turnusauditeringer af hele uddannelsessiden på enkelte fakulteter og i stikprøveevalueringer af enkelte uddannelsesområder.
Aalborg Universitet	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorere og udvikle uddannelserne, så der er overensstemmelse med efterspørgslen på arbejdsmarkedet. • Gennemføre spørgeskemabaserede og sammenlignelige evalueringer af alle universitetets uddannelser med henblik på systematisk kvalitetssikring og kvalitetsudvikling. Universitetet vil sikre systematisk feedback og nødvendig indgriben i uddannelserne, såfremt kvalifikationsniveauet defineres som utilfredsstillende. • Gennemføre dimittendundersøgelse af alle kandidater fra perioden 2002-2006.
Copenhagen Business School	<ul style="list-style-type: none"> • Udarbejde delstrategi for Copenhagen Business School's overordnede kvalitets-sikring og kvalitetsudvikling. • Anvende redskaber som fx institutionsevalueringer, audits, akkrediteringer, benchmarking, rankings og studenterevalueringer.
Roskilde Universitetscenter	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre en institutionsauditering i samarbejde med EVA i 2007. • Evaluere basisstudiestrukturen og fagviften i 2008.
Danmarks Tekniske Universitet	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere uddannelsernes kvalitet, ved en bedømmelse af om uddannelserne lever op til internationale kvalitetsstandarder, samt udvikle og begynde implementeringen af en evalueringsstrategi. • Modernisere uddannelsesudbuddet, bl.a. gennem at koble kompetencebeskrivelser og kursusudbud og anvende kvalitetsværktøjer for at forøge kvaliteten af undervisning og uddannelse. • Gennemføre en international evaluering af 1-2 institutter pr. år.
IT-Universitetet	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre internetbaserede kursusevalueringer, der danner grundlag for systematisk opfølgning på undervisningen.

Kilde: Rigsrevisionen, på baggrund af universiteternes udviklingskontrakter for 2006-2008.

114. Det fremgår af tabel 1, at universiteternes udviklingskontrakter for 2006-2008 indeholder en række strategiske mål for kvalitetsarbejdet. Universiteterne tilkendegiver i kontrakterne, at de gennem forskellige tiltag vil arbejde mere systematisk med kvaliteten af deres uddannelser. Fx vil Danmarks Tekniske Universitet vurdere uddannelsernes kvalitet i forhold til internationale standarder, men afventer udvikling af en evalueringsstrategi. Dette vurderer Rigsrevisionen, er en strategisk målsætning. Enkelte har planer for evaluering af undervisningen, og Aalborg Universitet har som de eneste planer for evalueringer af uddannelser og opfølgning herpå.

115. Universiteterne begyndte i efteråret 2007 at udarbejde nye udviklingskontrakter for 2008-2010. 7 af de 8 universiteter har indgået nye udviklingskontrakter for 2008-2010. De nye kontrakter indeholder planer for evaluering af undervisningen, hvor det fx er anført, at enten studieår, semestre eller kursus- og undervisningsforløb skal evalueres. Danmarks Tekniske Universitet har i sin udviklingskontrakt formuleret planer for interne evalueringer af sine bacheloruddannelser i 2008 og de nye kandidatuddannelser i 2009.

116. Samlet set har udviklingskontrakterne udviklet sig i en positiv retning fra 2005 og til i dag. Men hverken kontrakterne for 2005 eller for 2006-2008 sætter efter Rigsrevisionens opfattelse i tilstrækkelig grad rammerne for universiteternes kvalitetsarbejde. Kontrakterne tydeliggør ikke indholdet i og prioriteringen af studierne arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af hele uddannelsesforløb. Med hensyn til de nyligt indgåede kontrakter for 2008-2010 er der flere planer for evaluering af undervisning, mens universiteterne generelt ikke har forpligtet sig til at gennemføre evalueringer af hele uddannelsesforløb.

117. Det er derfor Rigsrevisionens vurdering, at udviklingskontrakterne i højere grad bør indeholde operationelle målsætninger for indholdet i kvalitetsarbejdet med særligt fokus på helheden i uddannelserne – fx via planer for uddannelsesevalueringer.

B. Kvalitetspolitik med retningslinjer for kvalitetsarbejdet

118. Dette afsnit belyser, om universiteterne har udarbejdet en politik e.l. med retningslinjer for kvalitetsarbejdet. En kvalitetspolitik med retningslinjer for kvalitetsarbejdet kan danne en overordnet ramme for hele universitetet og fx opstille standarder for, hvordan og hvor ofte uddannelser skal evalueres, og hvordan forskellige interessenter skal inddrages i arbejdet mv. Politik og retningslinjer kan fungere som referencepunkt for studienævn og andre aktører, der i praksis skal forestå kvalitetsarbejdet, og kan bidrage til at reducere aktørernes usikkerhed om kvalitetsarbejdets indhold og omfang.

119. Det er Rigsrevisionens vurdering, at politikker og retningslinjer øger sandsynligheden for, at kvalitetsarbejdet gennemføres systematisk og helhedsorienteret på tværs af universitetet med blik for både enkeltelementer og helheder i uddannelserne. EVA har i forbindelse med en række *auditeringer* af danske universiteter anbefalet, at universiteterne udarbejder politikker for kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet.

Kvalitetspolitikker

120. Syddansk Universitet, Aalborg Universitet og Danmarks Tekniske Universitet har formuleret politikker med tilhørende retningslinjer for kvalitetsarbejdet. Konceptet med at formulere politikker for kvalitetsarbejdet er relativt nyt for de danske universiteter. Danmarks Tekniske Universitet indførte som det første universitet en politik for kvalitetssikring i oktober 2005, mens kvalitetspolitikkerne for Syddansk Universitet og Aalborg Universitet er udarbejdet og trådt i kraft i løbet af 2007.

121. Rigsrevisionen har undersøgt indholdet i kvalitetspolitikkerne med udgangspunkt i universitetsloven og set på, om politikker og retningslinjer understøtter studierne arbejde ved at indeholde retningslinjer for evaluering af undervisning og uddannelse, opfølgning på evalueringer samt inddragelse af interessenter (studerende, afgangere og dimittender samt censorinstitutionen) i evalueringerne.

122. Tabel 2 viser, om kvalitetspolitikkerne indeholder retningslinjer for de oplistede elementer i kvalitetsarbejdet.

Auditering er en kvalitetssikringsmetode, der afdækker omfanget af relevante kvalitetssikringsmekanismer og vurderer, hvordan kvalitetssystemet kan anvendes til at dokumentere og udvikle kvaliteten af de aktiviteter, der udbydes.

Udførte auditeringer:

- Danmarks Tekniske Universitet, 2003
- Københavns Universitet, 2004
- Syddansk Universitet, 2005
- Teologisk Fakultet, Aarhus Universitet, 2006.

Kilde: EVA.

Tabel 2. Indhold i politikker for kvalitetsarbejde for 3 universiteter

	Syddansk Universitet	Aalborg Universitet	Danmarks Tekniske Universitet
Retningslinjer for:			
Evaluering af undervisning og uddannelse	(X)	(X)	X
Opfølgning på evalueringer	X	X	X
Inddragelse af de studerende i evalueringer	X	X	X
Inddragelse af relevante aftagere og dimittender	X	X	X
Inddragelse af censorinstitutionen	-	-	(X)

Note: Syddansk Universitets kvalitetspolitik er under udarbejdelse og skal bestå af 8 delpolitikker. I forhold til Syddansk Universitet baserer undersøgelsen sig på de 3 delpolitikker, der er godkendt af universitetets ledelse. Det drejer sig om delpolitikkerne for henholdsvis "studiestart", "evaluering" og "efter uddannelsen".

123. Som det fremgår af tabel 2, indeholder kvalitetspolitikkerne på de 3 universiteter i overvejende grad retningslinjer for evaluering, opfølgning på evaluering, inddragelse af studerende samt relevante aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet. Der er dog forskel på, i hvilken grad kvalitetspolitikkerne har fokus på hele uddannelser. Syddansk Universitet fokuserer i sin kvalitetspolitik alene på evaluering af undervisningen og har endnu ikke en politik for evaluering af samlede uddannelser. Universitetet har dog oplyst, at en sådan politik er under udvikling. Aalborg Universitets kvalitetspolitik indeholder retningslinjer for evaluering af semestrene på alle uddannelserne, herunder evaluering af undervisningen. Men heller ikke Aalborg Universitets kvalitetspolitik indeholder retningslinjer for evaluering af de samlede uddannelsesforløb (uddannelsesevaluering). Danmarks Tekniske Universitets kvalitetspolitik er den eneste af de 3, som indeholder overordnede retningslinjer for evaluering af både undervisning og uddannelse.

124. Retningslinjer for, hvordan studierne skal anvende censorinstitutionen som led i kvalitetsarbejdet, er stort set fraværende i alle 3 kvalitetspolitikker. Dog omtaler Danmarks Tekniske Universitet censorinstitutionen, men alene som et element i kvalitetsarbejdet i forhold til undervisningen. Til gengæld indeholder alle kvalitetspolitikkerne retningslinjer for, hvordan studerende og eksterne interessenter skal inddrages i kvalitetsarbejdet.

125. Samlet set kan de 3 kvalitetspolitikker bidrage til et helhedsorienteret kvalitetsarbejde. Politikkerne er dog ikke helt fyldestgørende i forhold til at sikre, at kvalitetsarbejdet er systematisk og har blik for både uddannelsernes enkeltelementer og helheder. Rigsrevisionen vurderer, at alle universiteterne med fordel kan formulere politikker eller retningslinjer for deres kvalitetsarbejde. Politikkerne bør understøtte, at universiteterne løbende har fokus på hele uddannelsesforløb og systematisk inddrager censorer, aftagere og dimittender i kvalitetsarbejdet.

V. Videnskabsministeriets understøttelse af universiteternes kvalitetsarbejde

RIGSREVISIONENS BEMÆRKNINGER

Videnskabsministeriet bør i højere grad understøtte, at universiteterne arbejder helhedsorienteret med at sikre og udvikle kvaliteten af deres uddannelser. Ministeriet bør særligt via udviklingskontrakterne understøtte, at universiteterne arbejder mere målrettet med kvaliteten af hele uddannelsesforløb.

Denne vurdering er baseret på:

- Videnskabsministeriet har taget en række initiativer for at sikre, at udviklingskontrakterne har det rette indhold. Men initiativerne har ikke været tilstrækkelige til, at universiteterne i udviklingskontrakterne forpligtes til at gennemføre fx uddannelsesevalueringer. Det er derfor Rigsrevisionens vurdering, at Videnskabsministeriet bør forstærke sine bestræbelser på, at udviklingskontrakterne får det rette indhold om kvalitetsarbejdet.
- Rigsrevisionen anbefaler, at Videnskabsministeriet orienterer Folketinget om indholdet i udviklingskontrakterne i relation til kvalitetsarbejdet. Det kunne fx være i den redegørelse for universiteternes udvikling, som ministeriet skal afgive i forbindelse med indgåelsen af nye udviklingskontrakter.
- Videnskabsministeriet har ikke udstedt generelle regler om kvalitetsudvikling og dermed præciseret rammerne for de lovpligtige evalueringsaktiviteter mv. Hjemlen til at udstede regler for kvalitetsudvikling er udgået i april 2007. Rigsrevisionen vurderer, at en præcisering af rammerne kunne have fremmet kvalitetsarbejdet på universiteterne, fx brugen af uddannelsesevalueringer.
- Rigsrevisionen anbefaler, at Videnskabsministeriet gør det klart for universiteterne, hvordan universitetslovens krav til kvalitetsarbejdet spiller sammen med kravene til uddannelsesakkreditering. Videnskabsministeriet bør desuden bidrage til en mere effektiv deling af viden om, hvordan kvalitetsarbejdet kan tilrettelægges, så det samlede kvalitetssystem bliver velovervejet, målrettet og helhedsorienteret.
- Videnskabsministeriet har med flere initiativer, fx kvalifikationsnøglen, auditeringer mv., bidraget til universiteternes kvalitetsarbejde. Rigsrevisionen vurderer dog, at initiativerne ikke i tilstrækkelig grad har bidraget til et sammenhængende helhedsorienteret kvalitetsarbejde.

126. Dette kapitel belyser, i hvilket omfang Videnskabsministeriet har understøttet universiteternes arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af deres uddannelser, så uddannelserne er af højeste kvalitet og modsvarer samfundets behov.

127. Videnskabsministeriet er den centrale politiske og administrative myndighed på universitetsområdet. Dermed er det også Videnskabsministeriet, der har ansvaret for at udforme rammerne for kvalitetssikring og -udvikling af universitetsuddannelserne. Som nævnt i kap. II udgør universitetsloven, akkrediteringsloven, herunder ENQA-standarderne, de væsentligste rammer for universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet. Det følgende kapitel belyser, hvordan Videnskabsministeriet har understøttet universiteternes interne kvalitetsarbejde inden for disse rammer.

128. Det er universitetsloven, der tillægger Videnskabsministeriet de mest konkrete opgaver i forbindelse med det kvalitetsarbejde, som universiteterne skal udføre. Selv om universitetsloven gør det klart, at det er universiteternes pligt at sikre og udvikle kvaliteten i deres uddannelser, fremgår det også af loven, at Videnskabsministeriet som øverste myndighed på området skal understøtte kvalitetsarbejdet. Konkret fremgår det af universitetsloven, at videnskabsministeren kan udstede generelle regler om kvalitetsudvikling, ligesom ministeren skal indgå udviklingskontrakter med universiteterne. Universiteternes udviklingskontrakter med videnskabsministeren er et meget centralt styringsinstrument i forhold til kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet. Derfor vil Videnskabsministeriets rolle som kontrahent vægte højt i vurderingen af, om ministeriet i tilstrækkelig grad har understøttet universiteternes kvalitetsarbejde.

129. Afsnit A belyser, hvordan Videnskabsministeriet har varetaget sin rolle som kontrahent i forhold til at indgå udviklingskontrakter med universiteterne om rammerne for kvalitetsarbejdet på det enkelte universitet. Afsnit B belyser ministeriets planer om en kvalitetsbekendtgørelse, og afsnit C belyser ministeriets øvrige initiativer til at understøtte universiteternes kvalitetsarbejde.

A. Udviklingskontrakterne

130. Dette afsnit belyser, i hvilket omfang Videnskabsministeriet har understøttet universiteternes kvalitetsarbejde ved at indgå udviklingskontrakter med universiteterne, der indeholder rammer for det enkelte universitets interne kvalitetsarbejde.

131. De udviklingskontrakter, som videnskabsministeren indgår med universiteterne, skal ifølge universitetsloven indeholde målsætninger for universiteternes kvalitetsarbejde, bl.a. i form af planer for evaluering af uddannelser mv. Disse kontrakter er dermed væsentlige instrumenter i Videnskabsministeriets dialog med universiteterne om deres kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet. Udviklingskontrakterne er ikke juridisk bindende, men er politisk og administrativt bindende både for universiteterne og Videnskabsministeriet.

132. Generelt har de 3 sæt udviklingskontrakter, som Videnskabsministeriet har indgået med universiteterne for 2005-2010, i stigende grad haft strategiske målsætninger for kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet, mens det har været meget sparsomt med planer for evaluering af uddannelser mv.:

- Om kontrakterne for 2005 har Videnskabsministeriet i april 2005 oplyst til Folketinget, at universiteterne hverken har angivet konkrete planer for turnusevalueringer eller enkeltstående uddannelsesevalueringer.
- Kontrakterne for 2006-2008 indeholder flere strategiske målsætninger for universiteternes kvalitetsarbejde end kontrakterne for 2005. Men det er stadig meget sparsomt med planer for evaluering af uddannelser og opfølgning herpå i kontrakterne. I den forbindelse har Videnskabsministeriet over for Rigsrevisionen tilkendegivet, at kontrakterne

umiddelbart kan se mangelfulde ud. Som nævnt i kap. IV afgav ministeriet ikke en redegørelse til Folketinget i forbindelse med indgåelse af kontrakterne for 2006-2008.

- I flertallet af de nye kontrakter for 2008-2010 er der angivet planer for undervisnings-evaluering, men kun et enkelt universitet har formuleret planer for uddannelsesevalueringer.

Videnskabsministeriets initiativer i forhold til udviklingskontrakternes indhold

133. Videnskabsministeriet har i forbindelse med indgåelse af udviklingskontrakterne taget en række initiativer med det formål at sikre, at kontrakterne har fået det indhold i relation til kvalitetsarbejdet, som følger af universitetsloven.

134. Forud for indgåelsen af de 3 sæt udviklingskontrakter har Videnskabsministeriet udsendt breve til universiteterne, hvor det har været fremhævet, at kvalitetsudvikling og evaluering, herunder planer for evalueringer mv., ifølge universitetslovens bemærkninger er centrale emner for udviklingskontrakterne. Derudover har der op til indgåelsen af hver kontrakt været dialog mellem ministeriet og det enkelte universitet om indholdet i udviklingskontrakten med udgangspunkt i universitetets oplæg til målsætninger for den nye kontraktperiode.

135. Som optakt til kontrakterne for 2006-2008 gennemførte Videnskabsministeriet endvidere møder med en række universiteter for at drøfte, hvordan kvalitetsudvikling og benchmarking kunne inddrages i kontrakterne.

Videnskabsministeriets vægtning af indhold om kvalitetsarbejde i udviklingskontrakterne

136. Med udgangspunkt i lovgrundlaget om indholdet i udviklingskontrakterne har Videnskabsministeriet oplyst, at universiteterne har skullet adressere mål og processer på et overordnet niveau om deres kvalitetsarbejde. Ministeriet har lagt vægt på, at udviklingskontrakterne på et overordnet plan indeholder elementer om evaluering af undervisning og uddannelse. Videnskabsministeriet har desuden oplyst, at ministeriet har fraveget kravet om planer for turnusevalueringer siden kontrakterne for 2006-2008, da idéen om at indføre uddannelsesakkreditering på universitetsområdet blev lanceret sidst i 2005.

137. Om planer for evaluering mv. i udviklingskontrakterne har Videnskabsministeriet oplyst til Rigsrevisionen, at ministeriet ikke mener, at der er lovgrundlag for, at videnskabsministeren kan insistere på, at der indgår specifikke og konkrete evalueringsplaner i udviklingskontrakterne. Ministeriet oplyser endvidere, at der ved indgåelsen af udviklingskontrakter i overensstemmelse med Folketingets intention med udviklingskontrakterne fra ministeriets side har været lagt vægt på kontrakterne som strategiske dokumenter og ikke detaljerede manualer og facitlister.

138. Om ministeriets handlemuligheder i forbindelse med kontraktindgåelse har Videnskabsministeriet oplyst, at både universiteterne og ministeren har en handlepligt til at opnå enighed om en udviklingskontrakt. I tilfælde af at et universitet ikke vil efterkomme et ønske fra ministeren om et særligt indhold i udviklingskontrakten, anviser lovgrundlaget for ministeren kun den ene sanktionsmulighed at pålægge bestyrelsen at træde tilbage. Denne exceptionelle situation forudsætter, at der er tale om åbenlyse og klare retsstridige forhold.

139. Samlet set har Videnskabsministeriet taget en række initiativer for at sikre, at udviklingskontrakterne indeholder målsætninger for universiteternes kvalitetsarbejde, herunder planer for evalueringer mv. Initiativerne har dog ikke været tilstrækkelige til, at universiteterne i udviklingskontrakterne forpligter sig til at gennemføre bl.a. uddannelsesevalueringer.

140. Rigsrevisionen er enig med Videnskabsministeriet i, at udviklingskontrakterne er strategiske dokumenter for universiteternes virksomhed, og at kontrakterne ikke skal indeholde detaljerede manualer og facitlister. Men Rigsrevisionen finder, at bemærkningerne til universitetsloven angiver, at udviklingskontrakterne skal have et mere operationelt niveau, når det

kommer til evaluering og opfølgning. Det er op til det enkelte universitet at definere detailniveauet for de planer for evaluering, der fremgår af udviklingskontrakten. Men udviklingskontrakterne skal beskrive rammerne for kvalitetsarbejdet bl.a. ved at adressere, hvilke planer for evalueringer mv. universiteterne har for den kommende kontraktperiode. Evalueringsplanerne kan være defineret mere overordnet og rettet mod fx større eller mindre områder af uddannelsesudbuddet.

141. Gennem dialog med universiteterne bør videnskabsministeren i den forbindelse sikre sig, at rammerne for universiteternes kvalitetsarbejde er beskrevet i udviklingskontrakterne. Videnskabsministeriet bør derfor forstærke sine bestræbelser på, at udviklingskontrakterne får det rette indhold om kvalitetsarbejde. Hvis Videnskabsministeriet ikke mener, at deres handlemuligheder er tilstrækkelige til at sikre det rette indhold i udviklingskontrakterne, må Videnskabsministeriet oplyse Folketinget om dette.

142. Rigsrevisionen anbefaler, at Videnskabsministeriet orienterer Folketinget om indholdet i udviklingskontrakterne i relation til kvalitetsarbejdet. Dette kunne fx være i den redegørelse for universiteternes udvikling, som ministeriet ifølge bemærkningerne til universitetsloven skal afgive i forbindelse med indgåelsen af nye udviklingskontrakter. Ministeren skal her redegøre for universiteternes arbejde med kvalitetsudvikling.

B. Regler om kvalitetsudvikling

143. Videnskabsministeren fik i universitetslovens § 8 bemyndigelse til at udstede generelle regler for kvalitetsudvikling af uddannelserne. Bemyndigelsen skulle understøtte bestræbelserne på at sikre og udvikle kvaliteten af de danske universitetsuddannelser systematisk og vedvarende, men udgik i marts 2007 som konsekvens af indførelsen af Akkrediteringsinstitutionen. Universiteternes øvrige forpligtelser i forhold til kvalitetsarbejdet forblev uændrede.

144. Videnskabsministeriet har oplyst, at ministeriet fra universitetslovens vedtagelse i 2003 helt frem til ultimo 2005 havde intentioner om at fastsætte nærmere regler angående universiteternes kvalitetsudvikling på uddannelsesområdet i en kvalitetsbekendtgørelse. Fokus for kvalitetsbekendtgørelsen var at fastlægge rammerne for de lovpligtige evalueringsaktiviteter samt yderligere at præcisere ansvaret for kvalitetsledelsen internt på universitetet. Ministeriet udskød dog flere gange udstedelsen af kvalitetsbekendtgørelsen, og arbejdet blev helt indstillet ved udsigten til etableringen af en akkrediteringsinstitution, som efter ministeriets opfattelse overflødiggjorde en kvalitetsbekendtgørelse.

145. Samlet set vurderer Rigsrevisionen, at en kvalitetsbekendtgørelse ville have været hensigtsmæssig for at præcisere rammerne for bl.a. de lovpligtige evalueringsaktiviteter. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at der på universiteterne har hersket og stadig hersker tvivl om særligt kravene til at gennemføre uddannelsesevalueringer, jf. kap. III. Helt frem til 2006 forventede flere af universiteterne endvidere, at ministeriet ville udstede retningslinjer for kvalitetsarbejdet. Dette fremgår fx af årsrapporterne for 2005 fra Aarhus Universitet og det daværende Farmaceutisk Universitet.

146. De nye regler for uddannelsesakkreditering betyder, som tidligere nævnt, at der nu skal ske en ekstern faglig vurdering af alle uddannelser med henblik på en autoritativ godkendelse af uddannelserne. Som det fremgår af kap. III, er det ikke Rigsrevisionens opfattelse, at akkreditering overflødiggjør uddannelsesevalueringer, da sigtet med de 2 former for faglig vurdering af uddannelsen er forskelligt. Men det er nødvendigt at sammentænke universiteternes interne kvalitetsarbejde og den eksterne kvalitetssikring af uddannelserne via akkreditering, så der ikke bliver en dublering af evalueringsaktiviteterne. Det ville således være uhensigtsmæssigt, hvis universiteterne bruger mange kræfter på at opbygge selvstændige systemer alene med det formål at skaffe dokumentation til Akkrediteringsinstitutionen. Processerne, hvor universitetet har fokus på kvalitet, bør ikke adskilles i de, der er

rettet mod akkrediteringen, og de, der er rettet mod overvågning og udvikling af uddannelsernes kvalitet.

147. Som det også fremgår af kap. III, viser Rigsrevisionens undersøgelse, at der hersker usikkerhed på universiteterne om, hvad den nye uddannelsesakkreditering betyder for de forpligtelser, universiteterne har i relation til det interne kvalitetsarbejde ifølge universitetsloven, særligt vedrørende uddannelsesevalueringer. Rigsrevisionen anbefaler derfor, at Videnskabsministeriet klargør for universiteterne, hvordan universitetslovens krav til universiteternes kvalitetsarbejde spiller sammen med kravene til uddannelsesakkreditering. Videnskabsministeriet bør desuden udarbejde eller få udarbejdet vejledning til universiteterne, og ad den vej bidrage til en mere effektiv deling af viden om, hvordan kvalitetsarbejdet kan tilrettelægges, så det samlede kvalitetssystem bliver velovervejede, målrettet og helhedsorienteret.

C. Videnskabsministeriets øvrige initiativer

148. Videnskabsministeriet har taget en række andre initiativer, som på anden vis understøtter universiteternes kvalitetsarbejde på uddannelsesområdet.

149. *Auditeringer:* Videnskabsministeriet har sammen med EVA i perioden 2003-2007 skabt mulighed for, at universiteterne kunne blive auditeret. Formålet med auditeringerne har været at vurdere det enkelte universitets hidtidige kvalitetsarbejde og formulere anbefalinger til, hvordan indsatsen kan styrkes og systematiseres. Siden 2003 er Danmarks Tekniske Universitet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet og Teologisk Fakultet på Aarhus Universitet blevet auditeret.

150. *Kvalifikationsnøglen:* Den danske Bologna-følgegruppe med deltagelse af bl.a. Videnskabsministeriet og Rektorkollegiet udgav i 2003 en kvalifikationsnøgle. Med kvalifikationsnøglen i hånden har de danske universiteter skullet beskrive de kvalifikationer, som den enkelte uddannelse generelt skal føre den studerende frem til. Produktet kaldes *kompetencebeskrivelser*. Universiteterne er forpligtede til at udarbejde kompetencebeskrivelserne, da de er en obligatorisk del af uddannelsernes studieordninger, jf. § 67, stk. 3, i uddannelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 338 af 6. maj 2004 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne). Disse kompetencebeskrivelser vil, som tidligere nævnt, fremover kunne bruges i forbindelse med universiteternes evalueringsaktiviteter, jf. kap. III.

151. *Lov om gennemsigtighed og åbenhed* (lov nr. 332 af 18. maj 2005 – vedtaget i 2002 og skærpet i 2005): Universiteterne er forpligtede til at offentliggøre en lang række oplysninger om uddannelserne med det formål at understøtte en let og tilgængelig information om uddannelsernes kvalitet og indhold.

152. *Evalueringer gennemført af EVA:* EVA gennemførte, som tidligere nævnt, 11 evalueringer af sammenlignelige uddannelser/fag og 4 auditeringer i perioden 2003-2007.

153. Samlet set kan det siges, at universitetsloven klart adresserer behovet for at styrke universiteternes kvalitetsarbejde ved at bruge redskaber som evalueringer af uddannelse samt inddragelse af interessenter. Videnskabsministeriet har med de ovennævnte initiativer efter Rigsrevisionens opfattelse bidraget til universiteternes arbejde med kvalitet i uddannelserne, og initiativerne kan i høj grad indgå i universiteternes arbejde med at evaluere uddannelserne. Rigsrevisionen vurderer dog, at initiativerne ikke i tilstrækkelig grad har bidraget til et sammenhængende helhedsorienteret kvalitetsarbejde.

VI. Inspiration til kvalitetsarbejdet

154. Som opfølgning på beretningens resultater og anbefalinger præsenterer Rigsrevisionen i dette kapitel en række eksempler på, hvordan universiteterne kan gribe forskellige elementer i kvalitetsarbejdet an.

155. Universitetsuddannelsesområdet er meget differentieret, og der er ikke én opskrift på, hvordan et gennemtænkt og målrettet kvalitetsarbejde er tilrettelagt. Det afhænger helt af præmisserne for den enkelte uddannelse. Eksemplerne i dette kapitel skal derfor heller ikke ses som udtømmende for, hvordan kvalitetsarbejdet kan tilrettelægges, men er ment som inspiration til universiteternes arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten i uddannelserne.

156. Udgangspunktet for beretningen har været, at universiteternes kvalitetsarbejde skal være gennemtænkt og målrettet og have blik for *både* uddannelsens enkeltdele og hele uddannelsesforløb. En grundlæggende forudsætning for, at kvalitetsarbejdet kan være gennemtænkt og målrettet, er, at der internt på det enkelte universitet er en fælles forståelse af, hvilken kvalitet de enkelte uddannelser skal have, og dernæst hvordan kvaliteten kan opnås.

157. Et gennemtænkt og målrettet kvalitetsarbejde har den afgørende fordel, at universiteterne kan bruge kræfterne rigtigt i arbejdet med kvalitet i uddannelserne. Over for Akkrediteringsinstitutionen skal universiteterne vise, at deres uddannelser har den rette kvalitet. Det kræver, at universiteterne kan dokumentere, at uddannelserne lever op til de kvalitetskriterier, der følger af akkrediteringsloven. Det interne arbejde med at udvikle kvaliteten af uddannelserne er en nødvendig forudsætning for akkreditering. Men det er vigtigt, at universiteterne i deres kvalitetsarbejde også har et bredere og mere problemorienteret fokus, så de kan identificere de områder af uddannelserne, der kan og skal udvikles.

158. For universiteterne omfatter kvalitetsarbejdet på uddannelsesområdet, at de både skal justere og videreudvikle enkeltdele af uddannelserne (fx undervisningen) og hele uddannelsesforløb. Dvs. at der indbygget i kvalitetsarbejdet skal være anlagt 2 forskellige perspektiver på uddannelserne – både et kort og et langt. Det korte perspektiv indebærer, at universiteterne løbende skal overvåge uddannelsesforløbet med henblik på at justere elementer i uddannelsen hen ad vejen. Det lange perspektiv indbefatter, at universiteterne med mellemrum evaluerer uddannelsen med henblik på at videreudvikle mere grundlæggende elementer i uddannelsen.

159. Begge perspektiver er vigtige for et velfungerende kvalitetsarbejde. I relation til det samlede kvalitetsarbejde er det kunsten at finde en passende balance mellem løbende at overvåge uddannelsen og at gennemføre evalueringer af uddannelsen. De 2 perspektiver stiller forskellige krav til omfanget af arbejdet, og hvem der skal inddrages heri. Dertil kommer, at det samlede kvalitetsarbejde, der integrerer de 2 perspektiver, skal kunne give ledelsen et grundlag for at vurdere, om der er problemer med uddannelseskvaliteten, og hvilke muligheder der er for forbedringer.

160. Umiddelbart kan det virke som en enkel opgave for universiteterne at arbejde gennemtænkt og målrettet med kvaliteten af uddannelserne. Først skal målet defineres, og derefter skal det følges på en måde, hvor der er balance i tingene. Men så lige til er det sjældent. Alle i den danske universitetssektor ønsker at udbyde uddannelser af højeste kvalitet, men hvad den gode kvalitet så består i, kan der være mange holdninger til. Derfor er det vigtigt for et godt kvalitetsarbejde, at universiteterne skaber rammerne for, at uddannelsernes interessenter – undervisere, studerende, dimittender, aftagere og censorer – kan være med til at diskutere uddannelseskvalitet.

161. Kapitlet indledes med afsnit A, der viser eksempler på, hvad der kan indgå i den løbende overvågning af uddannelsernes kvalitet. Kapitlets afsnit B viser eksempler på, hvordan universiteterne kan evaluere deres uddannelser. Afsnit C giver et eksempel på, hvordan universiteterne i opbygningen af deres kvalitetsorganisation kan medvirke til, at forskellige forståelser af kvalitet integreres.

A. Eksempler på løbende overvågning af uddannelsen

162. Som det fremgår af kap. III, kan universiteterne bruge færre kræfter på at evaluere undervisningen, ligesom de i højere grad bør sammenholde de mange informationer, der indgår i kvalitetsarbejdet, for at skabe et bedre grundlag for at vurdere uddannelsernes kvalitet.

163. Dette afsnit giver eksempler på, hvordan universiteterne kan gennemføre mere målrettede studenterevalueringer af undervisningen. Afsnittet indeholder også et eksempel på, hvordan universiteterne på en enkelt måde kan samle og sammenholde de mange informationer om de enkelte uddannelser i det løbende kvalitetsarbejde.

Studenterevaluering af undervisningen

164. Behovet for at lade de studerende evaluere undervisningen kan variere fra uddannelse til uddannelse, ligesom sigtet med at gennemføre studenterevalueringer kan være forskelligt. Imidlertid er det vigtigt, at studenterevalueringer tjener et formål og derved er meningsfulde for såvel de studerende som universitetet.

165. Eksemplerne i boks 6 viser, hvordan de studerendes evaluering af undervisningen kan anvendes målrettet i den løbende overvågning af uddannelsen.

BOKS 6. EKSEMPLER PÅ STUDENTEREVALUERINGER AF UNDERVISNINGEN

- På naturvidenskabelige uddannelser på Syddansk Universitet skal alle kurser evalueres skriftligt af de studerende mindst hvert 3. år. Derudover evaluerer de studerende alle nye kurser, alle kurser med ny underviser og alle kurser, der ved den seneste evaluering fik en dårlig bedømmelse.
- På Det Farmaceutiske Fakultet under Københavns Universitet skelnes der mellem *rutinemæssige* studenterevalueringer (tilfredshedsmålinger) og *særlige* studenterevalueringer, der typisk gennemføres ved nyetablerede kurser og større ændringer i eksisterende kurser. De rutinemæssige studenterevalueringer gennemføres som møder mellem de studerende og underviserne, mens de særlige studenterevalueringer er skriftlige evalueringer.

166. Boks 6 viser, hvordan spørgeskemabaserede studenterevalueringer af undervisningen kan bruges målrettet mod fx at vurdere kvaliteten af nye kurser, ændrede kurser eller kurser, der før har fået dårlige evalueringer. Boksen viser også, hvordan rutinemæssige studenterevalueringer kan tilrettelægges mundtligt, så resurseforbruget reduceres. Begge praksisser sikrer, at alle kurser evalueres løbende.

Studielederberetninger

167. Universiteterne får og producerer selv mange informationer om kvaliteten i undervisning og uddannelse. Men som undersøgelsen viser, bliver informationerne ikke altid sammenholdt og vurderet i sammenhæng. En måde at gøre dette på er at udarbejde studielederberetninger eller årsrapporter til brug for bl.a. studienævnets kvalitetsarbejde, hvor informationerne samles og analyseres.

168. På Copenhagen Business School udarbejder alle studieledere årligt en beretning. Universitetets ledelse har udarbejdet et paradigme for, hvordan beretningerne skal udformes, så alle studieledere forholder sig til de samme emner. Boks 7 viser uddrag af paradigmet for studielederberetningerne og formålet med beretningerne.

BOKS 7. PARADIGME FOR STUDIELEDERBERETNINGER VED COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL

Studielederberetningen består af 3 overordnede dele. Det drejer sig om:

1. Målsætninger og langsigtede perspektiver for uddannelsen.
2. Studiets drift og udvikling i beretningsåret.
3. Handlingsplan for det kommende år.

Hver overordnet del indeholder en række delelementer. Fx skal afsnittet om studiets drift og udvikling i beretningsåret bl.a. indeholde en redegørelse om:

- studiets studentergrundlag (volumen, eksamensresultater mv.)
- studiets økonomi
- ændringer i studieordningen
- evalueringer af undervisningen
- censorindberetninger og indholdet heri
- aftagertilkendegivelser og anden feedback
- samlet vurdering af studiets aktuelle situation, herunder udfordringer og eventuelle problemer.

Formålet med studielederberetningerne er:

- At give ledelsen (primært dekanen) en dækkende og fyldestgørende fremstilling af uddannelsens driftsmæssige situation, væsentlige problemfelter og udviklingsplaner. Beretningen kan således anvendes som beslutningsgrundlag for overordnede beslutninger om uddannelsen. Beretningen ligger ligeledes til grund for et møde mellem studielederen og dekanen.
- At tjene som et internt planlægnings- og styringsinstrument på studiet gennem fastlæggelse af målsætninger, strategiske mål og handlingsplaner for det kommende studieår.
- At tjene som gensidig orientering og inspiration for universitetets studieledere og fagmiljøer.

Kilde: Årsberetninger 2006 fra Studielederne, Copenhagen Business School, februar 2007.

169. Boks 7 viser, hvordan en studielederberetning kan give overblik over helheden i uddannelserne og skabe viden om både den enkelte uddannelses aktuelle status, og om der er behov for at justere eller foretage gennemgribende ændringer af uddannelsen. I studielederberetninger kan statistik over studenterbestand, frafald og gennemførelsesprocenter samt eksamensoversigter samles og sammenholdes med fx studenterevalueringer. Studielederberetninger kan danne grundlag for studienævnets kvalitetsarbejde og kan bruges som ledelsesredskab af dekan, institutleder og studieleder.

B. Eksempler på uddannelsesevaluering

170. Af kap. III fremgår det, at universiteterne stort set ikke gennemfører uddannelsesevalueringer, og at der på studierne hersker usikkerhed om bl.a. krav til form og indhold i uddannelsesevalueringer. Det følgende afsnit giver eksempler på, hvordan uddannelsesevalueringer kan defineres, hvordan evalueringerne kan tilrettelægges, og hvilket indhold uddannelsesevalueringer kan have.

171. Formålet med de mere dybdegående uddannelsesevalueringer er at identificere eventuelle grundlæggende problemer og udviklingsbehov i relation til uddannelsen: Indfrier uddannelsen målene, og er uddannelsen af højeste kvalitet og relevant for samfundets behov? Svarene kan medføre behov for ændringer af studieordningen.

Definition af uddannelsesevaluering

172. Det kan variere fra uddannelse til uddannelse, hvor ofte der skal gennemføres uddannelsesevalueringer. Dette kan fx afhænge af, hvor omskiftelige omverdenens krav til uddannelsen er. Ændrede rammebetingelser for uddannelsen kan også nødvendiggøre evaluering, ligesom den løbende overvågning og justering af uddannelseskvaliteten kan indikere, at der er grundlæggende problemer med uddannelsen. Universiteterne, herunder fakulteterne, kan derfor fastlægge en praksis eller politik for uddannelsesevalueringer, som definerer uddannelsesevalueringer og dermed bidrager til at reducere studienævn og studielederes usikkerhed over for opgaven.

173. Et eksempel på en definition af uddannelsesevalueringer findes i "Håndbog i kvalitetsstyring" fra Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet på Aalborg Universitet. Boks 8 indeholder et uddrag af håndbogen.

BOKS 8. UDDRAG FRA HÅNDBOG I KVALITETSSTYRING

"Uddannelsesevaluering handler om kvaliteten af den samlede uddannelse, hvor de enkelte studieaktiviteter vurderes i deres helhed i forhold til uddannelsens samlede mål. Lever studierne op til krav fra interne og eksterne interessenter?"

Uddannelsesevaluering har til formål at revidere og tilpasse studieordningerne, så de altid er tidsvarende. Ud over den løbende tilpasning, skal studieordningerne således gennemarbejdes senest 5 år efter ikrafttrædelse, for dermed at sikre progression og aktualitet i uddannelsen. Dette krav til ajourføring af studieordningerne harmonerer fint med fakultetets krav om, at studienævnene skal gennemføre en samlet evaluering af deres uddannelser, normalt hvert 5. år. Evalueringen skal:

- Vurdere om der er tilfredsstillende overensstemmelse mellem uddannelsernes mål, aftagernes behov og dimittendernes kvalifikationer og antal.
- Vurdere om der er tilfredsstillende overensstemmelse mellem de tildelte ressourcer og niveauet i den gennemførte undervisning
- Give input til studienævnets fremtidige indsats til sikring og videreudvikling af kvaliteten i uddannelserne."

Kilde: Håndbog i kvalitetsstyring, Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet, 2004.

174. Af boks 8 fremgår, at uddannelser under Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet på Aalborg Universitet normalt skal evalueres hvert 5. år, og at der i forbindelse med evalueringen skal tages stilling til, hvordan studienævnene løbende kan arbejde med kvaliteten af uddannelserne.

Tilrettelæggelse af uddannelsesevalueringer

175. Uddannelsesevalueringer kan tilrettelægges på forskellig måde afhængigt af behov og resurser. I nogle situationer er det helt afgørende, at evalueringen bringer nye, udefrakommende vinkler på og vurderinger af uddannelsen, og en ekstern evaluator kan derfor forestå evalueringen. I andre situationer kan universitetet selv forestå evalueringen.

Boks 9 nedenfor viser eksempler på, hvordan uddannelsesevalueringer kan tilrettelægges.

BOKS 9. EKSEMPLER PÅ TILRETTELÆGGELSE AF UDDANNELSESEVALUERING

- Selvevaluering: Studienævn/studieleder tilrettelægger og gennemfører selv evalueringen, men inddrager forskere/undervisere, studerende, censorer, aftagere og dimittender i evalueringen.
- Evaluering foretaget af universitetet selv, hvor forskellige interne og eksterne interessenter involveres direkte i evalueringsarbejdet og anbefalingerne.
- Intern peer review, hvor evalueringen gennemføres af forskere/undervisere fra en lignende uddannelse på eget universitet eller et andet universitet (et eksempel herpå er et koncept om *internal academic review of programmes* fra University of the West of England).
- Evaluering foretaget af ekstern, uafhængig part, fx Danmarks Evalueringsinstitut e.l.

176. Som boks 9 viser, kan eksterne interessenter i form af censorer, aftagere og dimittender inddrages på forskellig vis i uddannelsesevalueringer. Interessenter kan involveres ved at blive hørt om deres vurderinger af forskellige aspekter af uddannelserne, men de kan også inddrages direkte ved at forestå evalueringen.

177. Et eksempel på dette er nedsættelsen af et perspektivudvalg for idrætsuddannelsen på Syddansk Universitet med deltagelse af forskere, aftagere og studenterrepræsentanter, som i 2003 afgav en evalueringsrapport med anbefalinger til udformning af en ny studieordning for uddannelsen. Se boks 10.

Indhold af uddannelsesevalueringer

178. Indhold og form af uddannelsesevalueringer afhænger af den enkelte uddannelse – de udfordringer uddannelsen står over for og de problemstillinger, som den løbende overvågning af uddannelsen har afdækket.

179. I boks 10 skitseres indholdet i evalueringen gennemført af Perspektivudvalget for Idræt og Sundhed, Syddansk Universitet.

BOKS 10. INDHOLD I RAPPORT FRA PERSPEKTIVUDVALGET FOR IDRÆT OG SUNDHED

Rapporten består af en statusdel og en perspektivdel med anbefalinger til det videre arbejde. Begge dele af rapporten behandler følgende emner:

- Uddannelsens struktur – i sig selv og i relation til andre uddannelser – dvs. hvilke fag/elementer består uddannelsen af, hvordan ser sammenlignelige uddannelser ud, og hvordan bør strukturen være i fremtiden.
- Uddannelsens faglige indhold i relation til mål og kompetencebeskrivelser, dvs. hvilket fagligt indhold er der i de enkelte elementer i uddannelsen, og hvordan forholder det sig til kompetencebeskrivelser og beskæftigelsesområder/beskæftigelsessituationen for dimittender. Perspektivdelen forholder sig eksplicit til tendenserne på arbejdsmarkedet, og hvordan uddannelsen bør ændres, så den i højere grad afspejler et ændret arbejdsmarked for kandidater og bachelorer i idræt og sundhed.
- Undervisnings- og eksamensformer i uddannelsen, dvs. beskrivelser af undervisnings- og eksamensmetoder og forslag til ændrede undervisnings- og eksamensformer.
- Relationer til aftagere samt andre uddannelser i ind- og udland, dvs. analyse af aftagere af kandidater og bachelorer i idræt og uddannelsens internationale samarbejde med akademiske uddannelsessteder.
- Optag, frafald, kandidatproduktion og uddannelsesøkonomi, dvs. nøgletal, gennemførelses- og frafaldsanalyser samt analyse af resurser og resurseudnyttelse.
- Uddannelsens forskningsmæssige placering, dvs. hvilke forskningsområder dækkes, og hvilke dele af uddannelsen de enkelte forskningsmiljøer har ansvaret for.

Kilde: Rapport fra Perspektivudvalget for Idræt og Sundhed, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, 2003.

180. Af boks 10 fremgår, at evalueringen og anbefalingerne både vedrørte indholdet i uddannelsen (struktur, det faglige indhold i forhold til mål og kompetencebeskrivelser samt undervisnings- og eksamensformer mv.) og arbejdet med at videreudvikle uddannelsen (forholdet til aftagere og andre uddannelser). Rapporten giver et indblik i, hvad en uddannelsesevaluering kan indeholde, om end den fx ikke inddrager dimittendernes vurdering af uddannelsen.

Inddragelse af eksterne interessenter

181. Det fremgår af kap. III, at eksterne interessenter i form af dimittender, aftagere og censorer kan og bør inddrages mere aktivt i kvalitetsarbejdet. Dimittender kan inddrages på forskellig måde. En måde at gøre det på er at udarbejde spørgeskemaundersøgelser, som fx omfatter alle dimittender på universitetet i en bestemt periode. Sådanne undersøgelser kan iværksættes og gennemføres fra centralt hold på universitetet og giver mulighed for at lave sammenligninger mellem forskellige dimittendgrupper. Dimittendundersøgelser kan alternativt være smallere og mere problemorienterede og belyse enkeltdele i uddannelserne mere dybdegående – fx specialeforløbet.

182. Boks 11 viser eksempler på dimittendundersøgelser.

BOKS 11. EKSEMPLER PÅ DIMITTENDUNDERSØGELSER

- Flere universiteter udarbejder med 3-5 års mellemrum systematiske dimittendundersøgelser, som omfatter alle dimittender ved universitetet i en bestemt periode.
- Uppsala Universitet i Sverige har med udgangspunkt i en dimittendundersøgelse fra 2006: "Med examen från Uppsala Universitet", om dimittendernes beskæftigelsessituation og vurdering af uddannelsen i forhold til de krav, de møder på arbejdsmarkedet, udarbejdet såkaldte "handlingsrelevante evalueringer". Det indebærer, at spørgeskemaet til dimittenderne var udformet ud fra primært 2 kriterier: For det første skulle respondenterne udtale sig om et fag eller program, dvs. det konkrete studiemiljø, og for det andet skulle spørgsmålene udformes, så der kunne skabes et så konkret grundlag som muligt for, at de fag- eller programansvarlige kunne træffe empirisk velunderbyggede beslutninger om relevante forbedringsbestrebelse. Undersøgelsen resulterede i specifikke analyser af 80 af universitetets fag eller programmer.
- Et eksempel på en tematisk dimittendundersøgelse er en specialeundersøgelse gennemført af det naturvidenskabelige studienævn på Syddansk Universitet i 2006. Undersøgelsen belyser dimittendernes oplevelse af specialeforløbet og en række faktorer omkring specialeforløbet, fx gennemførelsestid, specialekarakter, antal vejledere, vejledningshyppighed mv.

183. Som det fremgår af boks 11, kan dimittender inddrages i kvalitetsarbejdet på forskellig vis, fx ved systematiske eller tematiske undersøgelser. Dimittender kan også inddrages på en mere uformel måde, fx via arrangementer på uddannelsesstedet med deltagelse af både dimittender og repræsentanter for uddannelsen.

184. Aftagere kan inddrages i kvalitetsarbejdet via aftagerpaneler eller advisory boards, aftagerundersøgelser, direkte deltagelse i kvalitetsarbejdet eller via mere uformel kontakt, fx i forbindelse med arrangementer på universitetet eller samarbejdsprojekter. Aftagerpaneler, som har til opgave at rådgive om universitetsuddannelserne, kan være en kilde til information om aftagernes syn på uddannelserne.

185. Som nævnt i kap. III er kontakten med censorinstitutionen reguleret via censorbekendtgørelsen, og kontakten med censorerne bygger derfor hovedsageligt på censorernes beretninger efter hver eksamen, censorformandskabets årlige beretninger samt møder med censorkorpset. Derudover kan studierne holde løbende kontakt med fx censorformandskabet og eventuelt inddrage formandskab eller udvalgte censorer i udviklingsaktiviteter på universitetet.

C. Eksempel på organisering af kvalitetsarbejdet

186. Universiteternes kvalitetsarbejde kan organiseres på mange måder og forankres ledelsesmæssigt på forskelligt niveau i organisationen. Universitetets ledelse og de forskellige grupper af interessenter kan have hver deres opfattelse af, hvad der definerer god uddannelseskvalitet, og dermed hvad målet for kvalitetsarbejdet er. Divergerende kvalitetsopfattelser kan vanskeliggøre både det kortsigtede og det langsigtede arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne, fordi de forskellige aktører ikke føler ejerskab til og accepterer præmissen for kvalitetsarbejdet. Ved at strukturere kvalitetsarbejdet, så interessentgrupperne samarbejder om at formulere mål og midler i kvalitetsarbejdet, kan alle interessents opbakning og ejerskab sikres.

187. I boks 12 er organiseringen af kvalitetsarbejdet på Syddansk Universitet skitseret.

BOKS 12. KVALITETSORGANISATIONEN PÅ SYDDANSK UNIVERSITET

Syddansk Universitet har som opfølgning på EVA's auditering i 2005 etableret en kvalitetsorganisation, som er forankret i universitetets ledelse via et direktionsmedlem (dekan) med ansvar for kvalitetsarbejdet på universitetet. Centralt i universitetets kvalitetsarbejde er udarbejdelsen af delpolitikker for 8 områder. Delpolitikkerne består bl.a. af standarder (samt indikatorer for standarder), guidelines for de forskellige aktørers arbejde med udvikling af ny uddannelse, studiestart mv. Ansvarlige for opfølgning fremgår også af delpolitikkerne. Delpolitikkerne udarbejdes af forskellige arbejdsgrupper under det centrale kvalitetsudviklingsråd (KUR-U) på universitetet med deltagelse af videnskabeligt og administrativt personale samt studerende fra forskellige dele af universitetet. Delpolitikkerne behandles og tiltrædes af universitetets ledelsesgruppe. Emnerne for delpolitikkerne er:

- udvikling af ny uddannelse og revision af etableret uddannelse, herunder procedurer i forbindelse med ansøgning om nye uddannelser
- uddannelsesstart, herunder markedsføring og information, adgangskrav, optagelsesprocedurer mv.
- studiestart, herunder informationsmateriale, introforløb mv.
- studieledelse/studieadministration, herunder skema og eksamensplanlægning, undervisningsmaterialer, planlægning, budget, STÅ, frafald mv.
- pædagogik og didaktik, herunder rekruttering og kompetenceudvikling af VIP'er, udvikling af undervisnings- og eksamensformer
- studiemiljø, herunder lokaler mv., studiesocialt miljø, campusmiljø og studiebymiljø
- evaluering, herunder intern vs. ekstern evaluering samt kontakt til censorkorps
- efter uddannelsen, herunder erhvervsvejledning og relationer til dimittender og aftagere.

Kilde: Kvalitetsorganisationen for uddannelse ved Syddansk Universitet, januar 2006, samt Plan for udvikling af delpolitikker.

188. Som det fremgår af boks 12, er grundlaget for Syddansk Universitets kvalitetsarbejde udarbejdelsen af 8 delpolitikker. Det er kerneinteressenterne inden for de enkelte områder, der samarbejder om at udarbejde delpolitikkerne. Den valgte organisering integrerer fx både det videnskabelige personale og det administrative personale i kvalitetsarbejdet.

189. Eksemplerne i dette kapitel viser, at forskellige elementer skal bringes i spil og sammenholdes for at få et målrettet og helhedsorienteret kvalitetsarbejde. Som nævnt tidligere skal eksemplerne ses i lyset af de resultater og anbefalinger, som Rigsrevisionen præsenterer i beretningen. Derfor er eksemplerne valgt med særligt henblik på at inspirere til universiteternes kvalitetsarbejde på udvalgte områder, og eksemplerne er ikke dækkende for, hvad universiteternes kvalitetsarbejde skal indeholde, eller hvordan universiteterne skal tilrettelægge kvalitetsarbejdet.

Rigsrevisionen, den 2. april 2008

Kirsten Leth-Nissen
fg.

/Rasmus Borup
fg.